

EGY FALUSI KISASSZONY TÖRTÉNETE.

REGÉNY. — IRTA SZEMERE GYÖRGY.

(Folytatás.)

A missnek valóban feltűnt a lady viselkedése, még pedig (a brit erkölcsök szempontjából) teljesen méltán. Nevezetesen igen kényes játékokat játszott a lady a magyar gróf úrival. Hol egy fácskaszókat szánított a maga tányérjából a fiatallemberebe, hol poharat cse rélt vele, sőt azt is megeselekedte, hogy titokban megmorzsolgatta ujjai között az idegen úr kisujját, a minél rettenesebb shockingot brit fejjel elképzelné sem lehet.

Am talpraesett leány volt miss Maud, nem sokáig csodálkozott, aztán rögtön kitalálta az ügyek állását.

— Gratulálok, lady Cecil, — mondta mosolygva, — bár nem érdemi meg, — folytatta tréfásan megfenyegítve a boldog menyasszonyt — az ön hü barátnéja előtt pillanatilag sem lett volna szabad eljegyzését titokban tartania.

Balik nagyot nézett, de csakhamar felálta magát s ő is szeretnét kívánt a fiatal párnak.

Sámuel lordnak sehogy sem tetszett a szapora gratuláció. A junkundus úr még egy pár józú tréfát szándékozott leánya szándékosan homályban tartott menyasszonyi helyzetéből kicsiholni, különösen a hyperkorrekt miss leánya viselkedésén való rémüldözésére pályázott s íme, szempillantás alatt elrontotta előirányzott mulatságát a bolond, éleseszű leány.

— Ördöge van, dear miss, — dohogta — mindent kitalál, magán nem lehet segíteni. Most már nem marad egyéb hátra, — tette utána szívbeli humorral — mint a fiatalok egészségre kocozintani. Go on! (Rajta!)

Intett a frakkos komornyiknak. A dessert-poharak meglettek asszúborral s kristályos csillogással egymáshoz ütődtek. Mindenki felállott: úgy ivott. A boldog vőlegény kezét csókolta piruló arájának. Ez megköszönte a hódolatot.

— Thank you, my dear. (Köszönöm, kedvesem.)

Hovátovább végkép felbomlott a nyugós etikett. A hírdett brit ceremónia megolvadt a családi érzések lángjában. A végén — igaz, hogy legalább hat pohár tokaji lágyította — úgy elérzékenyedett a szemre csinikus Sámuel úr, hogy majd megszurant a szemé.

— Cecil, my soul, — fakadt ki atyai szívéből az elegia — egyetlen leányom, oh, de messzire szakadsz el tőlem! De nem bánom, — folytatta — szívesen lemondok a magam boldogságáról, hogy azzal is megszerezsem a tiedét, kétszeresen boldog lehess.

Miss Maud könnyezett. Cecil kezét csókolta apjának. Az earl másik kezét a vőlegény ragadta meg. Megragadta és megrázta melegen, addig-addig rázta, míg úgy meghatódott, hogy azt sem tudta, mit csinál: követte menyasszonya példáját s ajkához emelte leendő apósa másik kezét...

Másnap első dolga volt Ervinnek, hogy megátavíratotta apjának eljegyzését. Negyednapra megjött a válasz Tótvárdáról.

«Aldásom rátok. A Várdai nemzetség megtiszteltetésnek veszi a nemes earl családjával való vérségi összeköttetést stb.

Ervin oly boldognak érezte magát, hogy egyelőre nem is akart a hazamenetelre gondolni. Egyáltalán nem gondolt semmire. Ugyszólván nem élte, de álmodta az életét. Pompás menyasszonya közelében megszibbadtak érzékei, szinte elfelejtette multját, de nem törődött a jövőjével sem. Legjobban szerette volna, ha minden úgy marad, a hogy van. Oly szépek találta a jelent, hogy félt minden változástól. A tettek mezején feltámadt életkedve s bátorsága csodálatosképpen ismét hanyatlani kezdett, midőn a boldogság révébe jutott; hovátovább valóságos rögeszméjévé lett, hogy az élet nyílt tengerén, akárhogy vigyáz is, könnyen zátonyra juthat a hajója. Rossz sejtelmek nyugtalanították.

Félt, a nélkül, hogy számot tudott volna magának adni félelme okairól.

Kezdetben alig volt ideges feszültsége észrevehető, először akkor árulta el magát, midőn Balik idejét látta, hogy végre megpendítse a hazautazás eszméjét.

— Örökké nem maradhatunk itt, Ervin gróf, kötelezettségei menyasszonyával szemben is hazaszólítják őnt, hiszen azt se tudja, hova fogja vinni a feleségét, egy rangos fészket nem lehet csak úgy kutyaszaladtában összehordani.

Higgadt elmével nem lehetett a józan figyelmeztetést rossz néven venni, de Ervin (nyilván nem volt higgadt) nyersen rátámadt az elképedt kis doktorra.

— Mit jeszuitászkodik, miért apellál az én kötelezettségeimre, a helyett, hogy nyitott kártyával játszana? Ha visket a talpa, menjen haza, én itt maradok.

Balik nem jött ki a sodrából.

— Meddig? — kérdezte nyugodtan.

— A meddig jól esik.

Csend. Beszéd helyett farkasszem nézett a két fiatalember. A doktor győzött: először Ervinnek fáradt el a szeme.

— Mit fixiroz?

— Nem fixirozom, csak a lelkébe néztem. Még egyszer figyelmeztetem, Ervin: menjünk haza. Nem a magam érdekében beszélek, — hangsúlyozta a kemény kis ember — nekem eliheti, jobb volna itt, szenvedéseim forrásától ezer mértföldnyire, mint otthon; itt elbújhatnék, megsemmisülhetnék apránként, nagyobb fájdalom nélkül: otthon, akarva nem akarva, szembe kell néznie a gyötrelmekkel, fel kell vemem az étellel való kilitástalan harcot, nem szabad elernyednem, valameddig a sziszifuszi munkában össze nem roppanok...

Nagyot csuklott a doktor: egész keserű lelke a torkára forrt. Ervin megsajnálta.

— Kedves Balik, nem volt maga ilyen kishitű.

— Most sem vagyok az, — állította a talajvesztett gnóm — hiszen mondtam: nem fogom abahagyni a küzdelmet, mert az a hitem, hogy az ember cél és remény nélkül is emelkedhetik.

Ervin megértőleg bólintott.

— Én is keresztülmentem ezen a lelki evolúción, — mondta — nekem se volt ezélem és reményem, úgy gondolkoztam, mint ön: a lemondás és szenvedés tisztítóüzében sanyargattam a lelkemet, hogy ne süllyedhessek az emberi horizont alá s íme, mégis megtaláltam a boldogságomat: az új célt, az új reményt, az új életet.

A doktor egy elháritó mozdulatot tett a kezével.

— Az ön esete más, a maga lelke ok nélkül volt beteg.

— Oly biztosan tudja? — sóhajtott a fiatal gróf.

— Doktor vagyok, pszichiáter.

Ervin elnézően mosolygott.

— Hátha eltévesztette a diagnózist!

— Nem hiszem.

— Én pedig be tudnám bizonyítani...

— Mit?

— Hogy az én esetem szinte ugyanaz volt, a mi a magáé.

Most már a doktor mosolygott elnézően.

— Ön szeretett?

— Mondjuk, hogy szerettem.

— Ugyan kit, kérem alássan?

— Az, azt hiszem, mindegy a dologra nézve.

— Mindegy lenne, ha komolyan hinné, a mit mond.

— Már pedig komolyan mondom, — állította Ervin — akár meg is esküszöm rá.

A doktor nagyot nézett.

— Ez valóban új, — mondta — hiszen nem is érintkezett a maga társaságával, kerülte a nőket.

— Azért kerültem, — magyarázta Ervin —

mert arról az egyről, a kit nem kerültem, a kit óhajtottam, le kellett mondanom.

— Nem viszonzta a szerelmét? — kérdezte a doktor mind jobban élénkülő érdeklődéssel.

— Nem tudom. Nem kérdeztem meg tőle. Nem udvaroltam neki.

A czölöpember hitetlenül rázogatta buksi fejét. (Eltévesztette volna a diagnózist!)

— Ez egy egész sajtósági eset. Miért nem udvarolt, ha szeretett?

— Mert más is szerette azt a leányt.

— S ön kitért annak a másiknak?

— Úgy van: kitértem.

— És ugyan miért?

— Mert sajnáltam a vetélytársamat.

Az állított oly csodálatosan hangzott, hogy a doktor szinte meglepetésként a maga szíve fájdalomról: a szenvedő emberen felülkerelkedett benne a tudomány-szomjas pszichiáter.

— Azt akarja velem elhitetni, — faggatta a fiatal gróft — hogy csupa szájalomból feláldozta magát egy embertársáért?

— A hogy vesszük, — válaszolt ez — mondhatjuk szájalomból is, de büszkeségnek is mondhatjuk.

— Tehát — konstatálta a doktor — ön erősebbnek érezte magát a vetélytársánál: nem akart az erejével visszaélni.

— Eltalálta: büszke voltam.

Balik tagadólag rázta a fejét.

— Nem büszkeség volt az, gróf úr, — állította — hanem férfiatlan, beteges érzélgőség.

A himszarvas elpusztítja vetélytársát, hogy hozzájuthasson az úrnőjéhez: ha a nőstényről van szó, kíméletnek nincs a természetben helye.

— Igaza lehet, — hagyta helyben Ervin — belátom, hogy természetellenesen cselekedtem, meg is adtam az árát.

— Szerencsére kilábalta a bajból — jegyezte meg a doktor részvétellel.

— Szerencsére kilábalta a bajból... Remélem, ki fog lábálni maga is a magáéból.

— Én nem voltam nagylelkű, — konstatálta Balik — én nem mondtam le a páromról, megvívtam volna érte a vetélytársammal, ha az életembe került volna is, nem rajtam mult a dolog, hanem a páromon.

— Bele kell nyugodni abba is.

— Soha!

Ervin a doktor vállára tette kezét s így szólt hozzá felsőszóval.

— Nekem nem kellett a sorssal szembeállanom, mert mellettem volt, saját magamat kellett legyőzöm, a lelkemet. Ki az erősebb kettőnk közül?

Erre már nem tudott vagy nem akart a doktor felelni. Csak ötölt-hatolt.

— Hiszen jóra fordult minden, — kezdte — most már bizonyára nem sajnálja, hogy legyőzte magát: kárpótolta a sors. S bennem mégis olyan fájó érzést kelt az önfeláldozása, — folytatta — önkénytelenül számon és bámulom magat. Olyan tragédia íze van a dolognak: úgy érzem, hogy valami szörnyen könnymű lélekpoecskolás volt a hősiessége: vetélytársá önfeláldozását nem érdemelte meg.

— Szerintem megérdemelte, — állította Ervin, tekintetét mélyen belesüllyesztve a doktor szemébe — csupa nemes harcz volt az élete s bár nagy handikapter nehezedett a vállára, jelleme és akarata erejével ezéba futott a rögös pályán; az ilyen férfi rászolgált, hogy boldoguljon a rózsáson is, mindenesetre jobban, mint például én, a kit tenyerükön hordoztak a párkák, jóformán semmit sem köszönhetek magammak, őseimtől s a természetől örököltem mindent, a mim volt.

Belevágott a levegőbe, aztán így folytatta: — Ah, doktor, higgye el, a föld alá süllyedtem volna szégyenletemben, ha neki vágók annak a nemtelen, egyenlőtlen versenynek, csalónak, rablónak éreztem volna magamat.

A fiatal gróf nyugodt, átható szeme za varba

hozta a doktort. De csak egy pillanatra, aztán egyszerre belevillant homályos agyába a fény-sugár.

— Ervin, ki volt a maga vetélytársa? Nem kapott választ.

— Mondja, ha kitalálom? — Nem találhatja ki.

— Én voltam, — állította a kis ember, miközben minden vére a fejébe szökött.

A leplezett fiatalember lehorgasztotta a fejét.

— Maga volt.

Balik pár lépést hátrált, talán hogy így jobban szemügyre vehesse azt a csodaembert, a ki egy másik kedvéért lemondott élete boldogságáról, mert úgy tartotta igazságosnak s magához méltónak.

— Er... Ervin!

Fújtatót a tüdeje, idétlen csuklás ütött a torkába. Aztán egyszerre kitérta a karját s göröcsösen zokogva, nagylelkű barátja széles keblére zuhant.

— Oh, Ervin, — fuldokolta — arra sem vagyok én érdemes, hogy megoldjam a saruját.

A hattyúlag csendesen simogatta a keblén pihenő fekete turáni koponyát.

— Úgy-e, bele kell nyugodni a megváltozhatatlanba, mikor bele lehet nyugodni a megváltozóba is!

— Igen...

— Nem fogja megzavarni annak a békéjét, a kit szeretett?

— Nem...

— Azon lesz, hogy elfelejtse őt?

— Azon leszek.

Erre megesurrant az Ervin szeme is. Karja megrándult s a doktor nyakára fonódott. Egymás keblén sírta ki a lelkét egy leány két szerelmese. S mindkettő megkönnyebbedett. Megadta magát barátjának Ervin is.

— Igaza van, kedves Jani, ideje, hogy hazautazzunk. Még ma beszélni fogok az apóssommal.

Úgy cselekedett.

Az alkirály helyeslőleg bólintott s nem tartóztatta vejét. A helyett megbeszélte vele az esküvő körülményeit. Abban állapotodott meg a vőlegény, hogy ennek négy hónapig kell a leányra várnia: addig nem hagyhatja el Delhi. Holott az a kívánsága, hogy az ünnepies aktus az ő családi fészekben játszódjék le: a Britannia Springhallban.

Három nappal később elhagyta a két magyar úr az alkirályi rezidenciát.

Cecil Bombayig kísérte vőlegényét. Persze vele volt miss Maud is, a ki a következő szavakkal búcsúzott el Baliktól:

— Ha célt ér, gondoljon reám.

Ervin sápadt volt s minden ízében reszkedett, midőn menyasszonya utolsó búcsúszóka után leszakadt a kebléről. Mintha örök időkre vált volna el a leánytól, a ki visszaadta a hitét és életörömét.

Ez persze nem tűnt fel a leánynak: az a tőle való elszakadás fájdalmának tulajdonította vőlegénye megrendülését. Hiszen ő is szenvedett.

SIXTUS PÁRMAI HERCEG, ZITA KIRÁLYNÉ FIVÉRE.

A milyen nagy volt a szerelme, olyan nagyon szenvedett.

— Miss Maud, — mondta társalkodónéjának, midőn elindult vőlegényével a hajó — félek, hogy megszokad a szívem.

A szép leány keblére borult és zokogott.

X. A katasztrófa.

Borcsi kegyelmes asszony kikapta a szívart ura szájából, aztán szétpiszkálta a kegyelmes férfiú keresztbetett lábát s a térdére csücsült. Azt tartotta, egész kellemes ülés esik az élő támlásszékekben, az ülőkéje kissé kemény ugyan, de annál pompásabb a támlája, ráfonódik az ember derekára s gyönyörűen alkalmazkodik teste minden mozdulatához. Aztán melegebb is a bőrnél vagy bársonynál: be lehet fűteni. Elég hozzá egy rongyos kis csók, mindjárt izzani kezd.

Zsigmond gróf jóízűen kacagott.

— No most mi lesz, kis macska! Bizonyára ki akarsz belőlem valamit srófolni.

A menyecske ura szájára tapasztotta kezét.

— Ugyan ne nevelsen; különösen ne henczegejen; nem jár maga srófra, kiszedem én

ÁLMOM.

Hadd mondjam el, mit álmodtam az éjjel, Ó jaj be szép! Álmodtam tele volt szinnel és reménnyel, Kék volt az ég, Egy erdő széle mellett vitt a léptem, Már szállt a nap S levelek szálltak, szállongtak előlem A fák alatt.

A szívemet megszürték üles késsel, Gyilkos e kéz! Mégis tele van szívem édességgel Akár a méz; Jóságot érzek és szomorságot, Ez az egész, S ha találkozom azzal, a ki bántott, Mozog a kés.

Kék volt az ég, nem volt felhő egy csöpp sem, Lángolt a nyár S az ég alól hirtelen előröppent Kilenc madár, Fehér nyakuk, sugárzó szép fejük volt, Csodás izek, S én azt hittem, hogy kilenc hegedű volt, — Vagy tán szívek?

magából, a mire szükségem van egy szem-hunyorítással is.

— Abban igazad lehet, te apró boszorka, — hagyta helyben a szerelmes úr — az ujjadra csavartál, mint a pamutot.

— No és nem jól tettem, van valami panasz?

— Semmi, csak attól félek néha, hogy idővel eszedbe juthatnak olyan kívánságok is, a miket nem teljesíthetek s akkor sírni fog az én elkényeztetett, kacagó kis dalosmadaram.

— Nahát!...

Egy egész rendes kis pofon csattant el a kegyelmes úr arcán.

— Nahát, — fejezte be Borcsi grófné mondani-valóját — maga szép dolgokat tételez fel a feleségéről. Kívántam én valaha olyasvalamit, a mi nem való?

— Eddig még nem, — ismerte be Zsigmond gróf — de a jövőbe nem lehet belelátni: az ördög sohasem alszik.

Újabb pofon, de ezt már jóvá kellett tenni, mert túlságosan jól sikerült. Az üde asszonyszáj a férfi ajkához tapadt.

— Jaj, maczkóm, nem akartam... Nagyon fájt?

— Rettenetesen, csak csókolj a helyét, jobban csókolj, majd szólok mikor elég.

De bizony nem szólt az alattomos férfi egyet sem, csak folyvást kunczogott menyecskeje buzgó orvosságokjain. Addig-addig, míg az észrevette a turpisságot, beszüntette a tűzrózsasóót.

— Megálljon, maga rossz, majd én is kincetem magat.

Kipattant ura öléből s belesípelt a karjába. De csak egy pillanatilag duzzogott, aztán ismét a régi lett: elkezdett eszeseregni, röpködni, mint valami pintyőke; apró bolondságokat csipogott s a tágas férfiszalon minden zezegűgába belekucuskált. Felfedezési körútjában megállapodott egy komplikált, antik szekrényél s sorra kirángatta annak fiókjait.

— Hó! — tiltakozott Zsigmond gróf tréfásan a házkutatás ellen — hagyj békét azoknak a fiókoknak, azokban vannak az én titkaim.

Babette abba hagyta az indiszkrét szórakozást, de nem ura kívánságára, hanem mert restellte a dolgot a komornyik előtt.

A eselődés kapitánya ugyanis éppen akkor lépett be, midőn a kegyelmes asszony egy kék szalaggal átkötött leveleskosztant (melyt ki az egyik fiókból. A póstat hozta a hóna alatt.

— Indából is jött két levél, — jelentette — az egyik beillik csomagnak is.

Borcsi grófné visszatette a régi levelesomót a helyére s bezárta az antik szekrényt.

A komornyik nesztelenül eltűnt, Zsigmond gróf ellenben mohón nekiesett a póstának. Kézbe vette s megemelgette fia vaskos levelet.

— Alighanem a kért arcképeket küldi — mondta meleg örömmel. — Ide gyere, Babi: nézzük meg együtt, jó gusztsza van-e a fiadnak?

(Folytatása következik.)

GRÓF THURN MÁTVÁS.

GRÓF MARTINITZ JAROSLÁV.

GRÓF SLAVATA VILMOS.

A HARMINCZÉVES HÁBORÚ KEZDETE.

— Háromszáz esztendő évforduló. —

Most, május 23-án volt háromszáz esztendő évfordulója annak a történelmi nevezetességű eseménynek, mely bár maga nem volt háborús aktus, mégis kiindulását képezte a háborúk ama szörnyűségei sorozatának, melyek kisebb-nagyobb megszakításokkal 1618-tól egészen 1648-ig tartottak. Értjük itt a csehországi császári helytartók elleni merényletet.

A vallási sérelmek, az ellenreformáció által elkövetett túlkapások képezték az eseményeknek azt a mozgató okát, mely leginkább volt látható, mert az árnyék felszínén úszott.

Akkortájt, illetőleg valamivel előbb a Habsburg-uralom alatt álló Dunai tartományok mindegyike elfogadta már a reformáció tanait. Magyarországon nemcsak a nép nagy zöme tért át az új hitre, hanem a főurak legnagyobb része is. Az akkori előkelő mágnás-családok között alig hét akadt, a mely a régi vallás mellett megmaradt. Hasonló volt az eset Alsó- és Felső-Ausztriában s talán még inkább Csehországban. Volt idő, midőn a császári ház egyes tagjai is szimpátiával kísérték az új törekvéseket és ha megmaradtak is az ősi hiten, jó ideig nem háborgatták erőszakosan azokat, a kik más úton keresték a lelkiüdvösségüket. De aztán II. Mátvás utolsó idejében megváltozott az állapot. Az akkortájt hatalomra jutott reakció elkezdté üldözni, majd pedig vérell és vassal a katolikus hitre visszatéríteni a protestánsokat. Még erőszakosabb lett az eljárás, mikor II. Ferdinánd foglalta el a trónt s az elerőltenedett uralkodó helyét egy tetterős fiatal férfi foglalta el, a ki fanatikus szolgája volt az egyházának s szinte vak buzgalommal támogatta az ellenreformáció előharczóit. A vallási üldözés s az erőszakos térítés számos törvénytelenségre vezetett nemcsak nálunk, de az örökös tartományokban is.

Bőven kijutott az üldözésekből a cseheknek is. A törvény náluk is biztosította a protestánsok szabadságát, de a törvénnyel és szabadságlevelekkel náluk se törődtek sokat. A protestánsok templomait elszédték, a királyi jószágokon lévő templomokba katolikus papokat ültettek, daczára hogy a hívek mind az új vallást követték s daczára hogy ebben az esetben ez ellenkezett a törvénnyel. Mikor pedig a braunau polgárok erőszakkal akarták megakadályozni, hogy protestáns templomukat elvegyék, a főbket elfogták, tömlőzre vetették s le-tették hivataláról az ország koronaóráját, gróf Thurn Mátvás karlsteini várnagyot, a cseh protestánsok legbuzgóbb pártfogóját.

A cseh protestánsok, miután hiába kerestek sérelmeikre orvoslást, elhatározták, hogy összehívják a rendek gyűlését. A helytartók megadták reá az engedélyt s az ülés 1618 május 21-én Prágában összeült. Ugyane napon megjött a császári rendelet, hogy ezt az ülést megtartani nem szabad. De a rendek, hivatkozva a helytartók engedélyére, megkezdték tanácskozásukat s folytatják azt másnapon is. Mikor pedig következő napon fegyvertelen akarták őket

szétkergetni, felmennek tömegesen a helytartókhoz. Ezeket, Martinitzet és Slavatát azzal gyanúsították, hogy ők eszközték ki a császártól a gyűlés megtartását eltiltó rendeletet, holott előbb ők maguk megadták már az engedélyt. Iszonyú zaj és láma támadt a teremben. Egy Ricán nevű cseh főúr szidalmakkal halmozta el a helytartókat, a többiek az ablakhoz hurozták s ledobták őket az emeletről. Utánuk dobták Fabriciust is; az irnokot, de szerencsére egyiküknek sem történt komolyabb baja. (Őseink egy későbbi időben hasonló sorssal fenyegettek meg Pozsonyban az osztrák pénzügyminisztert, gr. Zichy Károlyt; kilógatták az ablakon, de aztán visszahúzták).

Ezzel aztán megindult a nagy világtörténelmi mozgalom. A csehek hadsereget toboroztak s fegyveres erővel indultak meg a császár ellen. A Habsburg-ház külpolitikai helyzetét tekintve, akkor csaknem zenithében állott. Százados ellenségével, Franciaországgal, a legbarátságosabb volt a viszonya. A szintén Habsburg-jogar alatt álló Spanyolország — mely mindenkor kész volt a segélynyújtásra, — még hatalmas volt s kiváló hadsereg fölött rendelkezett. Anglia pedig, a perpatvarok örökös szítója, hízlelően kereste a spanyolok kegyét s ennélfogva nem bátoríthatta Ausztria ellenségeit. De a belügyi helyzet egészen más volt. Az államkassza üres volt s állandó hadsereg nem létezett.

Thurn fölkelő gy rövid idő alatt Bécs alatt fáborcztak. Örömmel üdvözölték őket az osztrák protestánsok. Egy napon odáig jutott a dolog,

EMLEKOSZLOP PRÁGÁBAN AZON A HELYEN, A HOVA MARTINITZ ÉS SLAVATA GRÓFOKAT LEDOBTÁK.

hogy a bécsi polgárok egy fenyegető küldöttéhez — gróf Jörgl vezérlete alatt — behatolt a Burgba s fenyegető hangon követelte a császártól, hogy a protestánsok szabadságát biztosító pátenst írja alá. Tschernabl nevű főúr, a császár vadászpajtása, megcibálta Ferdinánd zekéjének szarvasszarv gombját s reá ripakodott: «Nándi! ezt alá kell írni!» De Ferdinánd sokaig vonakodott. S közben lovasok kürtje hangzott fel a Burg udvarán. Megérkeztek váratlanul L'ampierre vasasai. Alig néhány század, de elegendő ahhoz, hogy szétszaladjon az egész deputáció.

Bécs felszabadult az ostrom alól, de rövid időre rá fellángolt a háború Európa egyik végétől a másikig. Kitértek a százados érdek-ellentétek és gyűlölségek. A küzdelemben, mely a protestánsok vallásszabadsága nevében keletkezett, gyakran katolikus nemzetek állottak a protestánsok küzdők oldalán és viszont. Mert mélyebben feküdtek az ellentétek igazi okai. A mint ma is, — mikor alig elképzelhető egy felekezeti ellentétekből fakadt háború — bizonyos, hogy egy nemzetiségi okokból keletkezhető küzdelemben sokszor állanak egymással szemben a rokonságok. Mert a nemzetek életérdeke, gazdasági helyzete s legfőképpen, pedig a kenyérgyűlés, mélyrehatóbb ellentéteket fakasztanak, mint a különböző hit vagy származás.

Az akkori kor minden számottevő népe részt vett ebben a hosszantartó mérkőzésben. Még azok is, melyek most meg tudták tartani semlegességüket. Sőt egyrészt a spanyolok, másrészt az akkor nagy hatalom fölött rendelkező svédok vitték kettől a főserepeket s ez a két nemzet, melyeket legnagyobb távolság választ el egymástól, eljött Európa két szélső pontjára, hogy megküzdjön egymással a kontinens közepén.

S ámbár harmincz esztendeig lobogott a hárezi tűz és részt vettek a küzdelemben az akkori művelt világ összes népei, nem szabad azt hinni, hogy ez a háború nagyságra vagy belterjedelmre nézve csak össze is lenne hasonlítható a maival. Akkor a nemzetnek csak egy kiesi része teljesített tényleges katonai szolgálatot, az otthonmaradtak pedig csak részben és csak helyenként érezték a háború okozta nyomorúságot. Hogy minő kevés volt a küzdők száma, eléggé megvilágíthatja maga az az egy tény, hogy a szavoyai herceg, a ki elsőnek lépett fel a felkelők segítője gyanánt, összesen kétezer zsoldost küldött a segítségükre s ez a csapat képezte — Mansfeld vezérlete alatt — a sereg magvát. A háború legkritikusabb napjaiban is a császári seregek zömét azok a zsoldosok képezték, a kiket a fővezér Wallenstein friedlandi herceg a saját pénzén toborzott zászlók alá. És ily kisszámú, a mellett szedett-vedett, fegyelmet alig ismerő csapatokkal viseltek akkor egész Európára kiterjedő háborút teljes harmincz esztendeig!

A HOL LEGERŐSEBB A KÜZDELEM. — Utjelző Neuvekerkébe és a Kommelre.

A NÉMET CSÁZSÁR LÁTOGATÁSA BRÜGGEEN.

A NYUGATI HARCZTÉRRŐL — Bufa felvételei.

A ZEEBRÜGGEI ANGOL TÁMADÁS: Egy elsüllyedt angol csirká'ó parancsnoki hídja.

A GYANÚS JEGYZÉK.

Elbeszélés. — Irta Zöldi Márton.

A békésmegyei Sárretnek a Berény felé eső részén, hol a rengeteg nádasokat feketén csillogó kövér barázdák szegélyezik, egy fehérre meszelt kastély állott az áldatlan emlékezetű ezernyolczszázötvenedik esztendőben. Nagy, dupla traktusos épület volt, kissé rozoga állapotban, s a mi az idegennek először ötlött szemébe: náddal fedett volt.

Ezen a vidéken nem megy ritkaságzámába a nádasfedelű úri lak, nemcsak azért, mert a Sárretnen a nád olesőbb, mint bárhol, de a nádas padlásnak azonfelül sok gazdasági előnye is van. Temérdek dolgot jobban el lehet benne télen át tartani, mint cserép vagy faszindelyes padláson. Ennek a tanyai kastélynak, mely közelebbi meghatározással Teresa és Berény közé esett, sok egyéb között az a hivatás is jutott, hogy a szegény, küzködő magyar kulturának némi szolgálatot is tegyen.

A kastély úrnője özvegy Fejér Boldizsárné volt, ki két leányával, Bertával és Ilonával példás rendben tartották a gazdaságot. Fejérné a magyar nemzetes asszonyok tiszta típusát adta: okos, tanult, energikus, a tisztaság kedvelésben túlzásra is hajló. Már tizenöt éves volt özvegy, s bár vigasztalannak érezte az állapotot, mert a gyermekeket apa nélkül tartotta, a gazdaság nem slyette meg a családót elhunytát. Az elég tekintélyes vagyon, hatszáz magyar hold egy tagban, inkább gyarapodott, semhogy fogyott volna férje halála óta.

A dícsőséges és szomorú napokról, a szabadságbaroz eseményeiről minden apró részletet tudott, mert Pázmán szintársulatának tagjai, kik közül fiatalok honvédek voltak, gyakran jártak a sárretni kastélyba, hol meleg vendégszeretet fogadta őket.

Most is, az ezernyolczszázötvenedik év április havában, négyen voltak a kastélyban: Veres Márta, Ujlaky Ferenc, Kőrös Márton és Deésy Zsiga, a már akkor nagy hírű drámai művész, kinek neve a színészettörténelemben a nagy gárda jelesei között szerepel.

Maga az igazgató messze járt, hír szerint Somogyban. A társulatát szervezte újra a nemzeti összejáratás után s ebből a célból a színészszakot a szülőknél, a rokonoknál kereste fel, hol a háború alatt meghúzódtak.

Egy szombati napon a sárretni kastélyba új vendég érkezett. Pontos személyiség, a sugó. Ezt az alacsony, nagyfejű, okos tekintetű férfit Kultsár Imrénének hitták. Az egész színészettel ismeretes volt csodálatos emlékezőtehetsége révén. Több mint ötven szindarabot tudott könyv nélkül s többnyire úgy sugótt, hogy ráült a sugópéldányra.

— Mért sug könyv nélküli? — kérdezte tőle egyszer a naiva.

— Mert konfundál a sok rossz írás — válaszolta évődve a mindig derűs lelki sugó.

Most izenetet hozott Pázmántól és ennél is fontosabbat: egy német szindarab kéziratát.

— Micsoda szindarab az? — kérdezte Deésy.

— A czime «Uriel Akoszt». Györben egy német színész mutatta a direktornak. Nagyon dícsérte s a direktor megkért, hogy másoljam le. Le is kaptam ott egy ültő helyemben a koresmában. Keveset értettem belőle, minthogy gyé-

ren tudok németül. Egyébként valami Lutzkow nevű fiatal német írta munkája, melyet, mint a német színész mondotta — mindenütt tomboló hatással adtak elő.

Letette a kéziratot az asztalra és Ilona felé fordult és meghajolt:

— Most pedig — mondotta — van szerencsém Pázmán igazgató úr kérését átadni a kisasszonynak.

— Nekem izent valamit Pázmán bácsi? — kérdezte Ilona fénylő tekintettel.

— Úgy van, kisasszony, — folytatta a sugó — az igazgató úr így szól: az én Ilona hugom jól tud németül s a magyar stílusa kifogástalan. Kérek meg a nevemben, hogy fordítsa le ezt a darabot.

Ilona szép, fehér arca egészen kipirult az örömtől. Nemes büszkeség melegítette át szívet, hogy őt, a huszonegy éves, vidéki leánykát irodalmi tennivalóval bízta meg.

De emellett egy kis zavart is érzett. Képes lesz-e megfelelni a bizalomnak, melyet beléje helyeztek. Igaz, hogy olvasta és nagyjából értette is a német klasszikusokat, de vajjon tud-e fordítani? Megtalálja-e a helyes magyar szavakat? Hiszen soha egy sort nem fordított...

Mikor szobájába visszavonult, dobogó szívvel kezdte forgatni az akkoriban oly híres dráma kéziratát. Hangosan olvasta s csakhamar egy csomó szóra akadt, a melyet nem értett. Egész közönséges szavak, melyekre az olvasásnál nem helyezett súlyt. Például: Unterwuchs (cserje), behende (sebes), buhlerisch (buják) és a többi.

Összeírta azokat a szavakat, melyeknek nem tudta precízzen az értelmét. Már az első felvonásban több mint negyven ilyen szót talált... Ez nagyon lehangolta... A közelben senkit sem tudott, kiről feltehető volna, hogy jobban tud németül, mint ő, ki egy bécsi nevelő-intézetnek volt négy esztendőn át növendéke... Már éjjelre járt az idő, mikor arca hirtelen felragyogott... Eszébe jutott, hogy van egy bácsikája, Lippert Dániel, Csabán, ki Eperjesen valamikor a német nyelvet tanította a gimnáziumban. Leírta újra egy tiszta lapra a meg nem értett német szavakat, s másnap tanácskozott övével és a vendégekkel, hogy miként juttassa a jegyzéket Csabára, Lippert bácsihoz?

— Majd befogatok s valakivel elküldjük.

A sugó tiltakozóan emelte fel mutatóniját.

— Nem jó most hintón járn — mondotta — az könnyen gyanúba keverheti az embert. Majd elviszem én gyalogosan. Mi az, néhány órai kutyagolás nekem, ki kétszer lépkedtem végig gyalogszínész koromban szeretett hazámat Pozsonytól Orsováig.

A gyaloglásban oly viharos múltú sugó a déli órákban már Csabán volt és gondtalanul nyitott be Lippert Dániel szép kertés házába a Kőrös-esatorna mentén. Csodálkozva látta, hogy a tornáczon egy s ikár aranygalléros katonatiszt sétál. Az üdvözlés után a katonatiszt, tiszta magyar kiejtéssel kérdezte a jövevényt:

— Kit tetszik keresni?

— Lippert Dániel urat.

— Elutazott Pozsonyba a fiához. Csak szep-temberben jön vissza.

A sugó egy ideig zavartan nézett maga elé, s már távozni akart, mikor egy hirtelen felbukkant ötlet mosolyt lopott az ajkára. Bemutatkozott az őrnagynak és így szólott:

— Őrnagy úr, mint szerencsém volt hallani, jól beszél magyarul?

— Elég jól. Tíz évig voltam magyar garnizonban.

— Német is anyanyelve?

— Úgy van, Linzben születtem.

— Akkor úgy vélem, nem forog fenn komoly akadály arra, hogy ezeket a német szavakat magyarra fordítsa egy szépséges fiatal leánynak.

Elmondotta röviden az előzményeket és átadta a jegyzéket.

— Kérem — mondotta az őrnagy kedves mosollyal — tartom kiváló szerencsémnek ezt a kérést teljesíteni. Parancsoljon helyet foglalni, mindjárt megleszek vele.

Félóra múlva a sugó már vidáman sétált az áprilisi napfényben a réti virágoktól színes és illatos országúton Berény felé. Pajkos mosoly ült ki az arczára. A vándor emberek átlag tréfakedvelők. Neki is tréfán járt az esze. Elhatározta, hogy az ő erős memoriájával gyorsan bemagolja azt a negyven egynéhány szót, a németet és magyart s azt fogja mondani, hogy elvesztette a jegyzéket. Az e fölött való sopánkodások után aztán előáll és lediktálja a jegyzék tartalmát fejből.

E tervhez képest a csabai tanyákon túl elővette a jegyzéket és tanulgatta. Minden tíz szó után zsebre tette a jegyzéket és hangosan memorizált.

Ebből baj lett. Egy arra haladó zsandárpatroll vezetőjének gyanusnak tetszett a jegyzékkel való manipuláció, s igazolásra szólította fel Kultsárt, s minthogy az igazolás nem járt a kellő eredménnyel, szépen visszakisérték Csabára egy szigorú tekintetű zsandárfőhadnagy elé.

A zsandárfőhadnagy megnézte a gyanús jegyzéket és megkérdezte:

— Ki írta ezeket a szavakat?

— A német szavakat — mondotta a sugó nem minden kajánság nélkül — egy magyar kisasszony, a magyar szavakat egy osztrák katonatiszt.

— Kicsoda az az osztrák katonatiszt?

— Gamm Károly úr.

— Mérnökari őrnagy?

— Szolgálatára, főhadnagy úr.

— Helyes — bólintott a főhadnagy — erről azonnal meggyőződést szerzek. Velem fog jönni az őrnagy úrhoz.

— Nagy örömmre fog szolgálni!

Az őrnagy csodálkozó tekintettel látta belépni szobájába a sugót a főhadnagy kíséretében. A főhadnagy jelentést tett:

— Ez az ember, kit a patrull hozott be, azt állítja, hogy ezen a jegyzéken a magyar szavakat őrnagy úr írta.

Az őrnagy átvette az írást és figyelmesen megnézte. Aztán így szólott:

— Ez az úr a tiszta igazat mondotta. A magyar szavakat én írtam.

— Ebben az esetben — mondotta a főhadnagy — nincs más hátra, mint sajnálatomat kifejezni embereim túlbuzgósa felett.

— Igaza van — bólintott az őrnagy — nem tehet egyebet... azaz mégis... legyen szives sürgősen előfogatot rendelni, magam akarom hazakísérni ezt az urat...

Este hat órakor lépett az őrnagy a sugóval a sárretni kastély szalonjába. Önkénytelen idegenkedéssel fordult feléje minden tekintet... Az őrnagy a leggyűlöttebb ruhát, az osztrák uniformist viselte. Bemutatkozott és így szólott magyarul:

— Bocsánatot kérek a pillanatnyi háborgatásért. Szívesen mondom meg ez alkalommal, hogy én sohasem tekintettem magamat ellenségnek, ha ellenfélnek látszom is. Önök se tekintsenek engem másnak, mint egy katonai ruhát viselő mérnökembert. Azt jöttem kérni, hogy fogadják el tőlem köcsönképen ezt a szótárt, még szükségük lesz rá.

Letett az asztalra egy vaskos kötetet, aztán köszönt és távozott. Mindnyájan szótlanul kikisérték a köcsijához és néma meghajlással búcsuztak el tőle... Csak a sugó fogott vele kezét...

Mikor a szobába visszatért, Deésy egy darabig ühemgett, aztán kissé patetikusan így szólott:

— Hm... majd hogy éljent nem kiáltottam, mikor a köcsi elindult... Teringettét... egy osztrák tisztnek.

AZ ÚJ PÉNZ.

Ha kiderül, hogy a löversenyterén a ringben, vagyis azon az elkülönített helyen, a hol csak ezer vagy kétezer koronánál nagyobb pénzben lehet fogadásokat kötni, a játékos közönség túlnyomó része kissé iszapos karrierű új elemekből: szerencsés árdrágítókból, háborús spekulánsokból a mélyből fölkaivarodott egész friss aranyozású egzisztenciákból kerül ki, ezen mi se elbűsulni, se felháborodni nem tudunk. A játékhelyek előkelősége egyáltalában nem fekszik a szívünkön és az a felfogásunk, hogy a társadalom egyetlen intézményes szervének se lehet hivatása vagy kötelessége azoknak a helyeknek a rangosságát őrizni vagy védelmezni, a melyeken a könnyelműség és játékszenvedély dobálja az aranygolyókat, akár ringnek hívják ezt a helyet, akár mondjuk: bakara-teremnek. Sőt, őszintén megvallva, azt kívánók, hogy ha már lennie kell ilyen helyeknek, bár csupa olyan ember és csupa olyan pénz fordulna meg rajtuk. A koronát, a melyet a krumpliert ácsorgó szegény asszony véletlenül kirántott a zsebkendőjével vagy elhullajtott a rongyos zsebéből, sokkal jobban fájjaljuk, mint azt a köteg ezresbankót, a mivel a megmilliomosodott egykori főpincér vagy sikeres vendégseregelt galicziai menekült meg-hitt paripája — lemaradt a versenyben. És ha a méla szemlélők indulatosan konstatálják, hogy ma már szegény a ringben játszani, beválthatjuk azt az őszinte meggyőződésünket, hogy mi dícsőségek idáig se tartottuk. Magában ebben a műveletlen semmiféle emberi érték megnyilatkozását vagy érvényesülését nem tudjuk megállapítani vagy tisztelni akkor se, a mikor a nagy játék szereplő társasága sokkal hitelesebb társadalmi előkelőséget jelentett, mint mostanában. Nyomatékosan kell hangsúlyoznunk, hogy az új gazdaság jellemének egy és ugyanazon jelzővel való megállapítását se helyesnek, se igazságosnak nem tartjuk.

A háború óriási konjunkturája a gazdagoknak óriási tömegét produkálta, de a háború alatt való, sőt még a háború által való meggazdagodás se jelenti a szerencsés helyzeti változás indítékainak és eszközeinek azonos erkölcsét. A hadimilliomosok között kétségtelenül igen sokan vannak, a kik az eszközökben való válogatatlanságnak, a lelkiismeretlenségnek és a lelketlenségnek, a helyzet könyörtelen kihasználásának és a körülmények uszoris kamatoztatásának köszönhetik bankóik tömegét. De a leg-

sötétebb szemlélet se festheti ilyennek valamennyit. A nagy vihar szele igen tisztességes vállalkozások, igen hasznos ideák, hibátlan erkölcsű tervek hajóinak is adott kedvező szelet, a mely egy nem is remélt siker kikötőjébe segített őket. Meggazdagodhatott és meggazdagodott sok olyan ember is, a ki a mérlege teherlapjára tisztességének, korrekt és becsületes felfogásának legeskeletyebb töredékét se volt kénytelen rákönyölni.

Hiszen a háború a teljesítőképességnek, a termelő és ellátó erőnek maximumát követelte ki a példátlanul megnövekedett szükségletek fedezésére. Kellett tehát, hogy legyenek, a kik ezt a teljesítést valóban el is végezték, a szolgáltató, tehát kereső alkalmakat becsületesen ellátják. Ingyen és minden haszon nélkül a munka a béke idejében se dolgozott és a nagy alkalmak akkor is meg kellett, hogy az arányos eredményt megteremjék. Ez erkölcs volt a békében és erkölcs maradt a háborúban is. A munkának, a fáradozásnak, a hozzáértésnek, az ügyességnek vagy az élelmségnek méltányosan kimért vagy megszabott díja soha se számított tiltottnak vagy erkölestelennek akkor se, ha arányosan a produkcióval tetemes volt az összegében. A háború a vállalkozások, a teljesítések méreteit rendkívüli módon kifejllesztette, a mi természetszerűleg együtt járt úgy a rizikóknak, mint a haszonnak hatalmas megnövekedésével, szokatlan, sőt eldédig példátlan lehetőségek támadtak. A vállalkozások az a természetes törvénye, hogy sikerüljön, mert hiszen senki se vállalkozik vagy köti ügyletet olyan kalkulációval, hogy ráfizessen. Veszteségs üzlet is van: de nem ez az üzlet normája. A háború igen nagy üzletek alkalmasszerzője volt, természetes tehát, hogy igen nagy üzleti nyereségek is támadtak a nélkül, hogy a haszon tömegének rendkívüli vagy ritka mérete egyben tisztességgel fogatkozást is jelentene. A konjunkturának hasznát látták olyanok is, a kiknek teljes és hibátlan erkölcsű jogosságuk volt ehhez a haszonhoz.

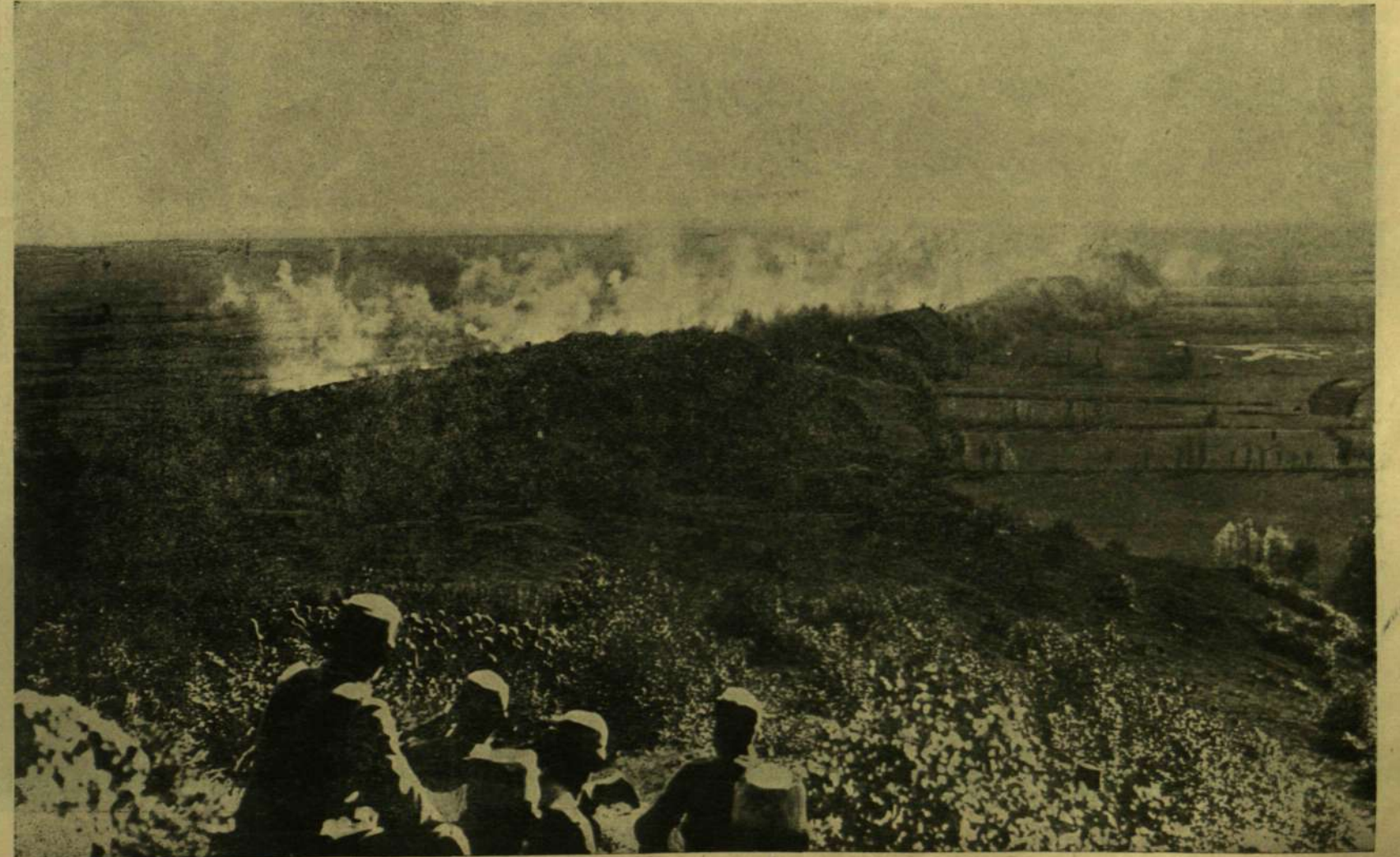
Szóval a hadis jelző a milliomas előtt nem kell hogy feltétlenül erkölcsi értékesökkenést jelentsen. Hiszen az árak roppant emelkedése megsokszorozta akárhány olyan ember vagyonát is, a ki egyáltalában nem manipulált vele. Bizonyára vannak szép számmal, a kiknek egészen a hátuk mögött történt, esetleg a lövészárkokban talált és továbbra is ott hagyott anyagi helyzetüknek ez a nem kellemetlen változása. Meggazdagodtak vagy még gazda-

gabbak lettek egyszerűen, mert a gazdasági viszonyok hulláma a tarajára vette anyagi állapotukat.

Az azonban egészen bizonyos, hogy a ring, a játéktérmet és a szerencsevadászat dzsungeljének könnyelmű, vagy a szenvedelem idegtárában lihegő ragadozó a hadimilliomosoknak nem ezekből az osztályból valók. Se azok közül, a kik nagyarányú tisztas vállalkozással szerettek nagy és tisztas vagyont, se azok közül, a kiket az értékgyarapodás folyamata emelt a gazdaság új magasságába. A játszóhelyeken tobzódó hazzárdör az ezresek, a melyeket a rögtönítélő szerencse serpenyőjébe dobál, nem a maga rendes mesterségének, hivatásának vagy foglalkozásának útján érte utól, hanem sikeres lesipuskázással terítette le a háborús viszonyok alkalmi bozótjain. Olyan vállalkozásokkal és ügyletekkel, a melyeknek törvény szerinti való formát nem tanulta, vagy a melyeknek törvény szerinti való formái nincsenek is, hanem csak olyanok, a melyekkel el lehet surranni a törvény kampói mellett. Árdrágító, halmozók, dugdosók, uszorisok és csempészek, a rendkívüli viszonyok zavarosának ragadozó. A kiknek ez az egész nagy világtörténelmi dráma maga is csak egy egyszerű játékalkalom volt, annál kiaknázhatóbb, mert a fordulatok zűdületes tempója lehetővé tette, hogy a törvényes szabályozás elébe vághasson minden mohó és ürge visszaélésnek.

Ezeket az embereket és ezeket a pénzt csak szívesen látjuk minden olyan helyen, a hol a legváltakozóbb esélyek szakadatlan forgandóságának médiumai. A hol bizonytalanlanná válik mindaz, a mi a zsebükben már bizonyos volt, akármilyen homályos vagy eszszámlós úton jutott is oda. A stabilitás a pénz erkölcsének is kritériuma. A stabilitásban hűség és tisztesség van: olyan tulajdonságok, a melyek ennek a pénznek az egyéniségével nem harmonikusak. Nemcsak tapasztalati igazság, hanem ítélet is van abban a magyar példaszóban, hogy eből gyűlt szerdeknek az ebek harminczadára kell kerülnie. A kiknek szerencsejáték volt a háború, úgy megfogalmazott feltételekkel, hogy csak nyerhettek, azok végzetük helyes útján vannak ott, a hol már nemcsak nyerni, hanem veszíteni is lehet. Azok pedig, a kiket kitűrtak vagy elriasztottak erről a helyről, csak hálával tartoznak, ha nem is nekik, de a gondviselésnek, a mely az ő végzetük fekete batyuját ezeknek a vállára rakta.

Szigma.

ZÁRÓTÚZ AZ OLASZ FRONTON KIRÁLYUNK JELENLÉTEBEN.

TÁRSULÁS FOGADÁSRA A HARMADIK HELYEN.

A JELZŐTÁBLA ELŐTT.

A BUDAPESTI LÓVERSENYTÉR PÜNKÖSD NAPJÁN.

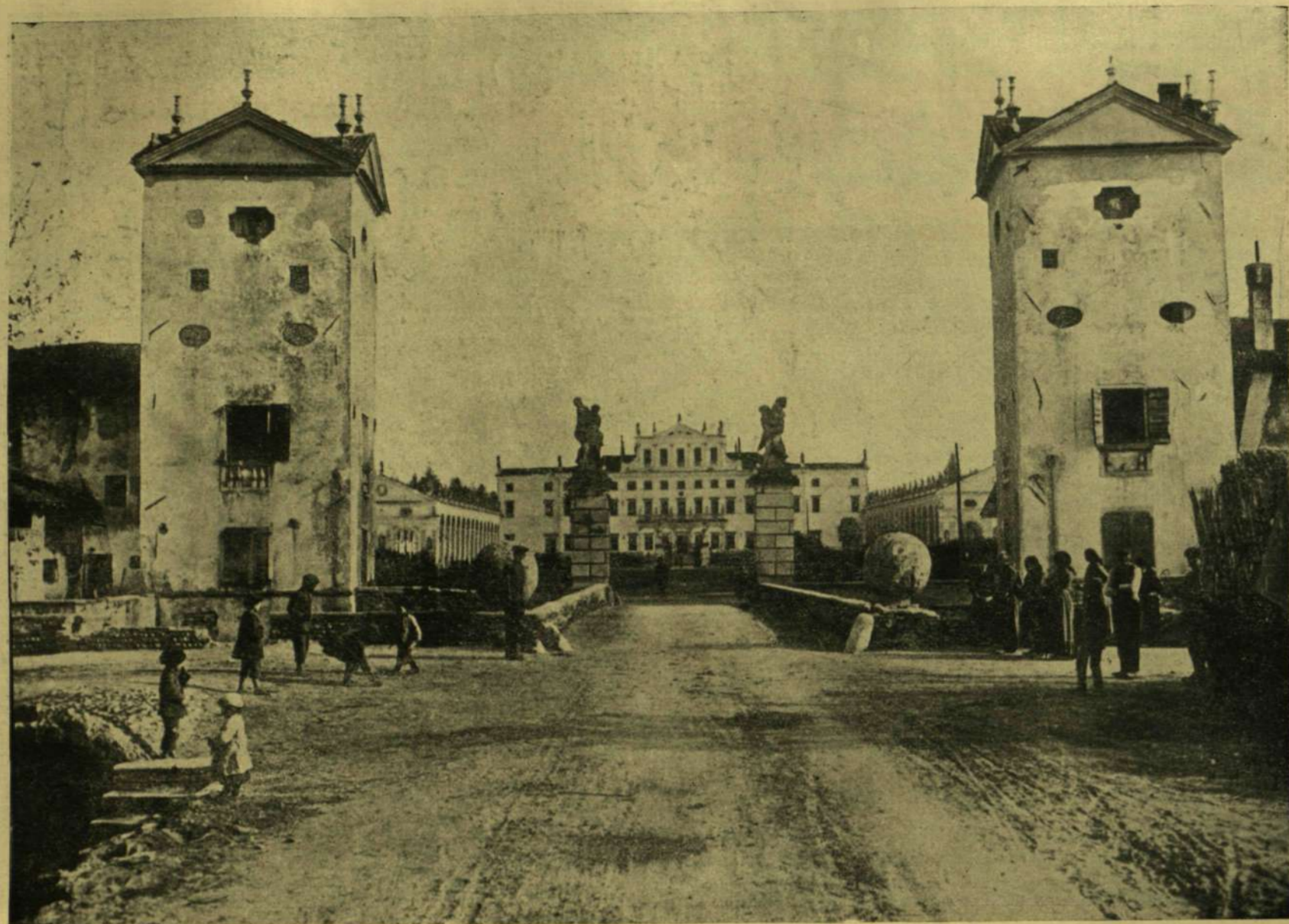

A TOTALIZÁTOR PÉNZTÁRAK ELŐTT A MÁSODIK HELYEN.

TOTALIZÁTOR A HARMADIK HELYEN.

A BUDAPESTI LÓVERSENYTÉR PÜNKÖSD NAPJÁN.

AZ UTOLSÓ VELENCEI DOGE PALOTÁJA PASSARIANÓBAN, A MELY MOST A MI KATONÁINK KEZÉBEN VAN.

A KÓPÉ.

Regény. (Folytatás.)

Irtá Arnold Bennett. — Fordította Németné Langheim Irma.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Az Alpeseekben.

I.

Denry felette boldog vőlegény volt ugyan, mégis azt mondta magában és azt mondta Nellynek is, (a ki ezt határozottan helyeselte): «Nem leszünk közönséges, ostoba nászutasok.» A mit ő természetesen úgy értett, hogy megállapodott korú házaspárként fognak viselkedni. E vállalkozásuk Londonig, a hol néhány napot töltöttek, határozottan esődöt mondott, de a mikor a Charing Cross állomást elhagyták, a szerzett tapasztalatok nyomán újból és jobban fogtak a dolgukhoz.

Útjuk célja, talán fölösleges is mondanunk, Svájc volt. Capron-Smithné kijelentése után, hogy mindenkinek, a ki tart magára valamit, szükségképen télen Svájcba kell utaznia, valóban nem lehetett sokat válogatniok. Így azután a Signal (a mely tíz sorban közölte az esküvő híret, — a mi annak tulajdonítható, hogy túlzott esendben folyt le) jelentette, hogy Machin tanácsos úr és kedves neje egy hónapot Mont Pidoux-ban, a Genfi-tónál, Montreux mellett szándékoznak tölteni. A hír így nagyon szépen hangzott.

Depeben közvetlen kocsiba szálltak. Több közvetlen svájci kocsit a vonatban. Mikor a folyosókon végigmentek, akkor vetették mindketten az első pillantást abba a világba, a mely akkor vesz szabadságot, a mikor jólesik neki. Nekik kettőjüknek még gondolatnak is furesa volt, hogy máskor, mint augusztusban menjenek szabadságra. Denry nagyon bátornak akart látszani és ezért állhatatosan igen hangosan beszélt. Nelly félénk volt és belékapkodott. «Mit mondasz?» üvöltötte Denry, ha Nelly félíg sutogva mondott valamit és úgy kellett a mondókáját megismételnie, hogy min-

denki hallhatta. Szándékosan röviden, nyersen és bosszúsán szólta egymáshoz, hogy úgy lássék, mintha kissé már únnák egymást.

És mégsem illettek a valódi kétutazók világába. Bármennyire igyekeztek is, még Denry maga is meg volt erkölcsileg kissé félemlítve. Majdnem teljesen korrektül választotta ugyan meg az utöltözékét, e miatt nem kellett szégyenkeznie; és Nelly sem volt éppen a legrosszabbul öltözött hölgy a szakaszban; sőt ellenkezőleg, a többiek után ítélve, Nelly ruhájának éppen az volt a hibája, hogy nem volt eléggé hanyag, nem volt eléggé akármilyen. Pénzüik volt bőven. Csak nem fogtak a nászúton takarékoskodni. És mégis... Szóval: elég annyit mondanunk, hogy útitársaságuk imponált nekik. Utitársaik, a kik kizárólag angolok voltak, látszólag nem is ismertek olyasvalakit, a ki mással is foglalkozott valaha, mint a kényelmes ide-oda utazgatással bizonyos, a térképen megjelölt városok között. Meglepte Nellyt, hogy annyi ember van a világon, a kinek nincs más dolga, mint pénzt költeni. És állandóan a legközelebbi nyugalmal beszéltek a legkülönösebb dolgokról.

— Mennyit fizetted a podgyászért? — kérdezte egy, legkevésbé sem esinos fiatal hölgy a vele utazó öreg úrtól.

— Tizenhárom fontot, — vetette oda hanyagul az öreg úr.

És Nelly, röviddel ezelőtt, alig menekült a tiznapos félközi utazástól az ózeánjáró hajón!

Az étköz kocsiban elfogyasztott ebéd után — a melynél nem ittak pezsgőt (ez közönséges), hanem jó erős, drága bort — már inkább a helyzetnek megfelelően, a vasúti kocsitársulatjadosainak érezték magukat. Nelly, elővigyázatból, lefeküdt, még mielőtt e diadalmos érzése elpárolgott. Denry azonban szivarozgatva a folyosón maradt. Soká maradt ébren, mert túlbüszke és túlboldog volt és túlmohón szívta magába az új benyomásokat, semhogy az alvása csak gondolni is képes lett volna. Egy gyufaszál közvetítette a beszélgetést közte és egy sovány, gögös, tartózkodó külsejű, monoklis

fiatal ember között. Denry már Dieppetől kezdve látta és gyűlölte ezt a magvas külsejű fiatal urat. Gyufával szolgált neki és azt képzelte, ezáltal valahogy fölébe kerekedett, mert az éj esendjében, a folyton rázó vasúti kocsiban fontos tárgy a gyufa. A pusztá tény, hogy csak ők ketten voltak ébren, a többi alvó vagy álmos társaságtól a csukott, titokzatos ajtók sora által elválasztva, gyorsan lerombolta a társadalmi korlátokat. Ehhez különben Denry szivarának kiválósága is hozzájárult: ez a szivar kibékítette az ideget az ő vonatott kiejtésével.

Denry ezt gondolta: — Csevegek egy keveset ezzel a ficzkóval — és hangosan hozzátette: — Nem is rossz vonat.

— Nem, — felelte vonatotlan a monoklis. — Kár, hogy oly kérelhetetlenül rossz ebédet szolgáltak fel.

Denry sietve ráhagyta, hogy úgy van.

Nemsokára a különböző üdülőhelyekről kezdtek beszélgetni és Denry valahogy kikottyantotta, hogy Montreuxbe utazik. A monoklis kijelentette, hogy számára Montreux télen közbős, de a felette létecsült telepek, mint Cour és Pridoux, már kedvéré valók.

És Denry büszkén felelte: — Én sem szándékozom Montreuxben maradni. Pridouxba iparkodom.

A monoklis kijelentette, hogy most nem megy oly messzire, ő most a Jurában akar maradni.

— Genf nagyon kihalt város, úgy-e? — folytatta kis szünet után.

— Az bizony — felelte Denry.

— Járt ott, mióta az új esplanadot befejezték?

— Nem, — mondta Denry. — Nem láttam még belőle semmit.

— Mikor járt lent utoljára?

— Jó pár éve.

— Nos, akkor még meg sem kezdték. És milyen rettenetesen büszké a Genfiak a Mont Blankra nyíló kilátásukra!

— Igaz — felelte Denry.

— Vette-e valaha észre, milyen furesán viselkednek az asszonyok e látványival szemben? Először majd meghalnak érte, két napra rá már idegesítik őket!

— Ezt bizony magam is tapasztaltam, — mondta Denry. — A feleségem...

Elhallgatott, mert nem tudta, mit is akart mondani. A monoklis bólintott:

— Mind egyformák, — mondta. — Furesa biz ez!

Mikor végre Denry becsnt a kétágyas fülkébe, a melyet a kocsí végében maga és Nelly számára ügyesen megszerzett volt, a szegény fáradt gyerekek virrasztott még, mint a bagoly.

— Kivel beszélgettél? — kérdezte ásitóva.

— Avval a monoklis majommal!

— Azzal? — mormogta érdeklődéssel és meghatva Nelly. — Azzal beszélte? Hallottam a hangotokat. Milyen ember?

— Azt hiszem, nagy számár, — mondta Denry. — Nem tudnék vele sokáig együtt lenni. Elhittetem vele, hogy kéteves házasság vagyunk.

II.

Mont Pidouxban, a Beau-Site szálló balkonján álltak. Kissé lejjebb épült a másik szálló, a Métropole, a melynek középső tornyán, a vörös-fehér svájci zászló lengett. Kévéssel alatta volt a Montreuxból vezető hegyálya végállomása. A vasútvonal, mint egy sürgönyhuzal húzódtott le a lejtőn Montreux házái közé. A huzalon két játék-vasút igyekezett egymás felé, mint a legyek szoktak fel-alá mászkálni a falon. A szállók körén túl — a mely Montreuxt alkotja, keskeny vízszáv látszott és a vizen túl hóval borított hegylenc.

— Ezek az Alpese! — kiáltott csodálkozva Nelly.

Csalódtak. De mikor Denry Bädckerjéből és kérdezősködések útján megtudta, hogy az a vízszáv hét mérföldnyi széles és hogy a hegylenc legmagasabb csúcsa tízezer lábnyira emelkedik a tenger színe fölé és huszonöt mérföldnyire van innét, Nelly elbámult és meg voltak elégedve.

Tetszett nekik a szállóadjuk is. Denrynek olyasvalaki ajánlotta, mint a legjobb svájci hotel, a ki tudja, hogy mit mond. — Ne törődjék az árakkal — javasolta. És Denry nem törődött az árakkal. Minden nagyon jó volt, kivéve néha napján a meleg vizet. A melegvizet kanesókra rá volt írva, hogy meleg víz, de gyakran ez is volt azután az egyetlen jele a víz hőfokának. Másrésztől azonban a hálószobákba parzsa fogófordítással tikkadt meleg lehetett varázsolni és kettős ablakaik voltak. Nelly csodálatosan találatékonynak bizonyult. Ágyban reggeliztek és ő a vaj és méz egy részét elvette a délutáni teához, mert az nem foglaltatott a penzió árában. És jéghidegen szolgálta fel a

CSAPATAINK ÁTVONULÁSA CONSTANZÁN.

vajat, mert éjszakára egyszerűen az ablakon kívül hagyta. Denryt ennyi gazdasszonyi tudomány nagyon meghatotta.

Kisült, hogy a többi vendég a kényelmes, jómódú, szívesen ismerkedő osztályhoz tartozik, vagy mint azt Denry kifejezte: nem volt benne semmi húzódozás. Meg voltak hatva, mikor megtudták, hogy egy fecsegő, alacsony, körülbelül harminczöt éves asszony, a ki mindenkivel jón volt és hamarosan Denryt és Nellyt is meghívta tézni a lakosztályába, valódi orosz grófnő, a ki mint «Buhl grófnő Moszkvából (komornával)» volt a listába írva. Szobája a legendetlenebb volt, a mit Nelly valaha látott. De hát mégis csak igazgató egy orosz grófnővel tézni... (Összeküvés! Nihilizmus! Titkos rendőrség!)... Ez a vendégkönyv valóban lélektörő olvasmány volt. Annyi teleírt lap; nevek ezrei. És majdnem mind angol. És mindezek olyanok, a kik télen jöhetnek Svájcba, tehát nincs semmi dolguk. Denry és Nelly, mint valami fürdőben, úgy fűdtek a korrektségben.

Az egyetlen társaság, a melyhez nem «vonzódtak» és melyen nem lehetett eligazodni, egy tisztí társaság volt, a melynek nagyobb részét Chutterbuch-nak hívták és a melynek feje Chutterbuch őrnagy és felesége voltak. Ezek együtt szoktak ülni egy nagy asztalnál: apa, anya, több gyerek, sógornó, testvér, nevelő — mindössze nyolcan; és bár tökéletes udvariassággal viselkedtek, mégis bizonyos kor-

látót vontak maguk köré. Zúgolódtak a szálló ellen, bridgiztek (a mi akkor még új játék volt) és egyszer, mikor a grófnő és Denry shillinges alapon játszottak velük (Denry avatott kártyás volt), ez utóbbi hallotta, mikor az egyik Chutterbuch sógornó kijelentette, hogy biztos benne, De verax kapitány nem játszana shillinges alapon. Ez volt az első hír De verax kapitány létezéséről; ezután naponta többször is említették. De verax kaitányt idevárták és így látszott, hogy a kapitány egészen különös ember lehet. A szálló összes többi vendége nemsokára torkig volt ennek a De verax kapitánynak az érkezéséről. Előbb azonban még egy Chutterbuch unokánővér érkezett, egy mosolygó, kellemes, gondi hajú asszony és ez már egész határozottan kijelentette: a Beau-Site szálló De verax kapitánynak sehogy sem fog megfelelni. Ez az unokánővér különös módon kellett maga ellenelleneséges érzelmeket Denryben. A grófnővel, a kivel mindkét fél jón volt, közölte azt a véleményét, hogy Denry és Nelly mézesheteket élnek. Este a grófnő a társalgóban egyenesen és finoman megkérdezte Nellyt, régen van-e férlnél.

— Nem, — felelte Nelly.

— Van már egy hónapja? — kérdezte mosolyogva a grófnő.

— Ni-ncsen, — hebegte zavarodottan Nelly. És másnap már az egész szálló tudta. A látszatnak egész épülte, melyet Denry és Nelly oly nagy buzgalommal építettek fel, összeomlott erre a szóra és ők ketten pírulva álltak, mint az két ily bűnőshöz illik.

A szálló el volt ragadtatva. Furesa, jobban örülnek a szállóban egy mézeshetekit élő emberpárnak, mint ötven gyermekekkel megáldott házaspárnak.

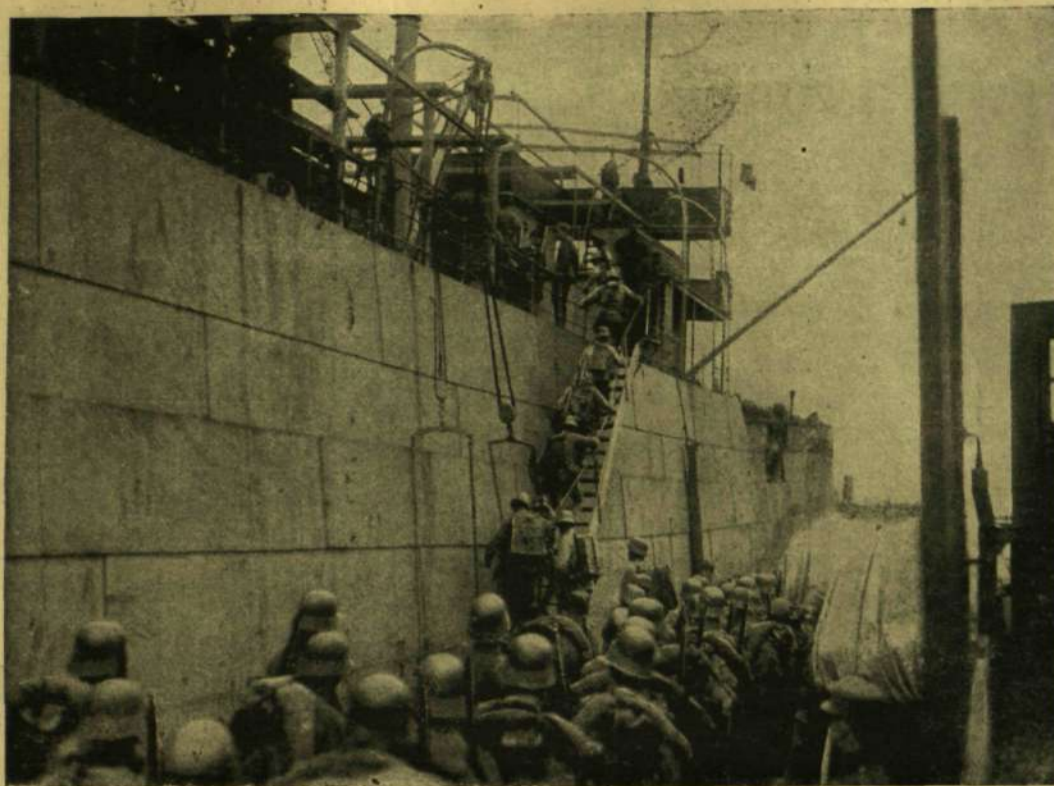
De a szállót aznap még más rázkódattatás is érte. A Chutterbuch unokánővér kijelentette, hogy a hálószoba-berendezés elégtelensége folytán kénytelen a pamlagot ruhaszekrénynek használni. És még többször említették De verax kapitányt, mint máskor. Ezután meg — tudja az ég, hogyan! — az ebédnél kitűdött, hogy az egész Chutterbuch-társaság elköltözik; átmege lakni a Métropoleba. Megkísérlették a grófnőt is átcsábítani, de e vállalkozásuk esütörtököt mondott.

A Beau-Site szálló és vetélytársa a Métropole vendégei között pedig — ez utóbbi egy frankkal drágább volt és új és pompás berendezéséről híres — régtől fogva nyílt és kölcsönös volt a lenzés. A Métropoleban kétszer hetenként zene is volt és a társalgóban tartották az Anglián egyház szertartásait; nagyobb is volt, mint a Beau-Site. Mind e tények ellenére a Beau-Site vendégei lenztek és azt mondták, hogy ott az ellátás rosszabb és a vendégek filiszterek. A Beau-Site vendégei között hittétel számba ment, hogy ennél jobb hotel a hegyoldalon, sőt talán egész Svájcban sincs.

Micsoda szemtelenség Chutterbuchék részéről, hogy elpártoltak. Milyen arcazal mentek

OSZTRÁK-MAGYAR CSAPATOK CONSTANZÁN.

OSZTRÁK-MAGYAR GÉPFEGYVEROSZTÁG CONSTANZÁBAN EGY HADIHÁJÓNK FEDÉLZETÉRE MEGY.

ezek a házigazdához, megmondani, hogy itt hagyják a vetélytárs kedvéért?

Más oldala is volt a dolognak: kilencz vagy tíz ember kiválása azt is jelentette, hogy a Metropole határozottan népesebb lesz, mint a Beau-Site — pedig a versengés a vendégekszáma tekintetében is nagyon heves volt. — Jó, csak menjenek a kapitányukkal együtt! Jobban érezzük magunkat nélkülk! — mondta a Beau-Site. És megkezdődött a legáltalánosabb harez minden viszálykodások között: — a vetélkedés két versengő szálló vendégei között. A Metropole általános meghívást küldött volt egy táncestélyre, de most, a Chutterbuchek hallatlan viselkedése után felmerült a kérdés, vajjon a Beau-Site ne bojkottálja-e a mulatságot? Végül mégis abban állapodtak meg, hogy sokkal nagyobb hatást fog kelteni, ha odamennék, kritikusan körülnéznek és kedvező összehasonlításokat hangoztatnak majd a Beau-Site előnyére. A Beau-Site most a pártfogói szemében egyszerűbe tökéletes lett. Szó se hallatszott többé a jégréteggel bevont meleg vízről. A Chutterbuchok pedig, hihetetlen önbizalommal, fényes na ppa, szánkón vitték át podgyászukat — a hívek megvetésétől kísérve, — a Metropoleba.

III.

A Beau-Site szálló tánckedvelő ifjúsága csilingelő szánokon siklott tova a havon a csillagos éjszakában a Metropole báljára. A távolság nem volt éppen nagy, de éppen elég arra, hogy belássák, mennyire nem alkalmasak bundáik a húszfokos hegyi hidegben. És még elég ideje maradt a társaságnak a végleges megegyezésre is, hogy milyen fagyosan és kritikusan viselkedjenek a Metropole aranytól ragyogó halljában. Híre járt Deverax kapitány megérkeztenek is és mindannyian, kivéve a grófnőt, a ki sohasem használta rosszra az ő folyékony, de idegenszerű angol nyelvkészségét, megegyeztek abban, hogy a kapitány okvetlenül kiálthatatlan fráter.

A Metropole aranyozott ternei határozottan nagy hatást keltettek ragyogásukkal. A szálló elvitathatatlanul tágasabb volt, mint a Beau-Site, újabb és gazdagabb berendezésű. Vendégei is irti magatartást tanúsítottak. Így azután a Beau-Siteből érkezett látogatóknak, a mikor az angol kristály-kandelaberek előtt elsétáltak, nehezükre esett a lenéző közbömbösség álarcaztatni. Nelly például erre nyilván nem volt képes; és Denry sem csinálta jól, de mégis lefőzte kissé Chutterbuchek állandóan fészkelődő unokánévérét.

— Deverax kapitány megérkezett, — mondta az utóbbi. — Nagyon későn jött meg. Pár perc múlva azonban mégis lent lesz. Meg fogjuk kérni, vezesse ő a kotillont.

— Deverax kapitány? — kérdezte Denry.

— Az. Hiszen hallotta a nevét, sokszor említettük — felelte a hölgy sértődötten.

— Lehet, nem emlékszem — mondta Denry. A Beau-Site hada, e rövid párbeszédet hallgatva, megérezte, hogy Denryben megvan minden, a mi az ő vezéreltükre képesíti.

De zavaró hatású meglepetés várt még Denryre is.

A lift lérekezt és az ajtaján, különös kettős mozdulatot csinálva karjával — mint a némajátékokban a tündér, ha kilep az elvarázsolt kastélyból — egy sovány, elegáns fiatal férfi szállt ki, a ki bizonyos kényeskedő magatartással közeledett a társasághoz. Mielőtt azonban odaérhetett a többiekhez, több fiatal nő rohant feléje olyan mozdulatokkal, mintha öngyilkos akarna lenni olyképpen, hogy föl akasztja magát az ő nyakára. Estély-öltönye minden tekintetben olyan tökéletes volt, hogy még a főpinczér öltözékével is kiállta a versenyt. Balszemén szemüveg volt. Ez a monokli ébresztette fel Denryt. Egy-két pillanatig kergette magát a feltevést... De a következő két perc alatt a közelebbi vizsgálat meghozta a bizonyosságot, hogy ez a monokli éppen a vasúton látott monokli volt. És Denrynek aggodalma keletkezett...

— Deverax kapitány — kiáltott egyszerre több hang.

A mód, a hogyan a fiatal és érettebb korú hölgyek a kapitány körül tolongtak — a ki negyven éves lehetett (és nem volt szép), igazán különösnek tűnt a Beau-Site férfi-közönsége előtt. Még a kis orosz grófnő is egyszerűbe előtte termett.

— Megismered? — kérdezte Denry suttogva a feleségét.

Nelly bólintott.

— Egészen csinos, — mondta szeliden.

— Csinos? — ismételte Denry. — Ez egy számár!

— És a Beau-Site társaságának többsége osztotta Denry véltmennyét.

Deverax állhatatosan bámulta Denryt; azután kissé elmosolyodott és vontatva megszólította:

— Jó napot, hogy van?

Kezet fogtak.

— Maga ismeri őt? — kérdezte valaki halkán Denryt.

— Ismerem-e? ... Gyermekekorom óta!

A kérdező tréfának tekintette ugyan a választ, de mégis csak meg volt hatva. Figyelemreméltó, hogy Denry, bár ostoba papagálynak tartotta a kapitányt, maga is bizonyos elégtételének érezte ezt az ismeretséget... Titokzatos az emberi lélek... Ószintén kívánta, bár sohasem beszélt volna a kapitánynak előző svájci látogatásairól. Ez most veszedelmessé válhatott!

A táncmulatság a vidámságnak és jókedvnek azt a fokát érte el, a mit a mulatság sikereinek szoktak nevezni. A kotillon ragyogó sikere Deverax vezetésének volt köszönhető. Az estély lefolyása alatt különböző, nem éppen hízelgő jelzőkkel tisztelték meg a kapitányt, de abban megegyeztek, hogy bármint viselkedjék is a százada élén, mint kotillon-vezető kétségtelenül rettenhetetlen. Többen a férfiak közül ugyan azt állították, hogyha valaki már kotillon vezetésére vállalkozik, azt sohase végezze túl jól, mert különben, jogosan, piperkőznek tartják.

Végül a vacsora alatt megtörtént az a bizonyos legrosszabb, a miről Denry tudta, hogy be fog következni.

Deverax Nellyvel, a ki őt tiszteletteljesen hallgatta, a kilátásról csevegett, mikor tányérjával a kezébe hozzájuk lépett a grófnő:

— Én gyűlölöm a hegyeket — jelentette ki. —

— Én a sivatagban születtem, a hol nincs semmi más, csak síkság — síkság! Ezek a hegyek ránehazednek, bezárnak. Én csak orvosi parancsra jöttem ide. A hegyek idegesítenek! — És vállvonogatva távozott.

Deverax elmosolyodott.

— Maga is így gondolkozik, úgy-e? — fordult Nellyhez.

— Dehogy! — felelte egyszerűen Nelly.

— De hiszen a férje mesélte multkor, hogy mikor most pár éve Genfben jártak, a Mont Blanc látványa...

— A Mont Blanc látványa... — dadogta Nelly.

Itt mindenki tudta, hogy ő és Denry még sohasem jártak Svájcban és hogy házasságuk nem is egy hónapos.

— Félreértett — vetette közbe Denry bosszúsán. — A feleségem sohasem járt Genfben.

— Oh! — mondta vontatottan Deverax.

Ez az «oh» amnyi megvetést, annyi lenézést jelentett, hogy Denry elpirult és mikor Nelly férje arcaztatni látta, ő is vele pirult. Mindenki érezte, hogy vagy valótlanul mesélt Denry a kapitánynak, vagy már — Nellyje tudta nélkül — nos is volt valaha és csakugyan ellátogatott Genfba. A helyzet, bár rövid ideig tartott, de nagyon kellemetlen volt. Diszkreditálta a Beau-Site szállót. Olyan természetű eset volt, a mit a Beau-Site (egy frankkal naponta olcsóbb, mint a Metropole) vereségének és az ostoba papagály győzelmének lehetett tekinteni. A hibát egyesgyedül Denry követte el. Meg is fogadta magában: — Még visszaadom a kölcsönt!

A hazakocsizás csendben folyt le. Azokban a szánkókban, a melyekben nem a grófnő ült, az volt a beszéd tárgya, hogy a kapitány a grófnővel milyen szemérmetlenül flirtelt.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Párba a korzón. Szöllősi Zsigmond új novellás könyvét nem kell külön ajánlani olvasóinknak, a kik igen jól ismerik a kitűnő író kedves leleményű és elegáns előadású novelláiból és elms, okos tárcázataiból, melyekkel évek sora óta élénkíti lapunk tartalmát. Szándékosan használtuk a lelemény szót, mert Szöllősinnek ez egyik leg-szerencsésebb adománya. Érdekes, frappáns, újnag ható helyzeteket kitalálni, az embereket olyan körülmények közé helyezni, melyekben lelki életük vagy gondolkodás módjuk mint egy résen át megviláglik az olvasó előtt, különös és mégis valóságos alakokat fölfedezni a minket környező életben, — ehhez ő nagyon jól ért, sohasem fogy ki az elbeszélő valóból, soha nem ismétli önmagát és soha nem mond olyan dolgokat, a melyek érdekesség nélkül valók. Az invenció adománya nem olyan mindennapi dolog manapság, a legtöbb író éppen ennek hiányától szenved, ezért találjuk annyiszor a valóság nyers másolásait az igazi irodalmi ábrázolás helyett. Másik feltűnő kiváltsága Szöllősinnek a novella speciális műformájának teljes átérzése. A novella a szó igazi értelmében ép olyan önálló poétikai műfaj, mint a regény vagy a dráma, megvannak a maga külön törvényei, különösen kompozíció dolgában. Az életnek egy kicsi szeletkétjét ábrázolja, körülzártan a maga teljességében, sulya, tartalma és hangulata szerint értékelve, mégis az élet egészére kell perspektívát sejtetnie. Ehhez a szerkezethez finom tagolás kell, a mondanivaló pontos elosztása az egyes részekben, hogy az egész aztán a maga eredendő ritmusával jöjjön ki, hiánytalanul, erősen összefoglalva és

összetartva. Régebbi írók jobban érezték a rövid novellának műfaji törvényeit, — a maiak kezében ezek kezdenek elhomályosodni s idegen elemekkel összekeveredni. Szöllősi ezt a régebbi formáját őrzi meg a novellának; igen gondosan komponál, szabatos belső tagolással, mindent teljesen megvilágítva. Az írása nagyon korrekt, tartalmi és formai tekintetben egyaránt óvatos és egyensúlyozott — nincsenek nála nagy kilendülések és elfáradások, sohasem markol többet, mint a megnyitit biztosan meg tud fogni s ezért nincsenek egyenetlenségei, nála mindig biztosra mehet az olvasó. A hangja teljesen az övé: kiegyenlített, légy hang, kissé tompított, szomorkás mosoly van benne és az étellel való okos leszámoltóság. Nem veszi nagyon tragikusnak a dolgokat és az embereket, nem is lát bennük különös mélységeket és magasságokat, éri az élet gyógyíthatatlan fájdalomát, de derűs mosollyal vagy megnyugodott iróniával szabadul tőle. Nem az energia és a lendület viszi, hanem a grófnő belenyugvás s a megértő megbékélés. Legtöbbit a kis emberek kis komplikációinál időzik, szeret velük eljárni, furcsaságukon mosolygni, jól megéri őket — ebben a kedvtelésben mintha az élet kiesieségéről való felfogása nyilvánulna, mintha azt mondaná: nem érdemes nagyra venni az életet, nagyon komolyan leszállani bele, — jobb félreállni és mosolyogni furcsaságán. Az optimizmus és a pesszimizmus bizonyos szempontból nézve nem ellentétes, hanem szomszédos fogalmak. Szöllősi optimizmus, a mely írásainak felszínén mozog, mintha tulajdonképpen kendőzött pesszimizmus volna.

A Galamb papné. Mörice Zsigmond pompás regénye, a mely annak idején lapunkban jelent meg először, most második kiadásban jelent meg. Ennek idején nagy benyomást tett az olvasókra a családi komplikációknak, egy falusi kálvinista papi házaspár egymás közti civódásainak és összetörődésének nagyerejű rajzával, eredeti koncepciójával, néhány fölfelezészerűen meglátott alakjával s a falusi parókia levegőjének egészen újszerű ábrázolásával. Új kiadás, melyet az elsővel teljesen egyforma kiállításban bocsátott ki a Franklin-Társulat, bizonyára igen sok új olvasót fog szerezni az újabb magyar regény e kiváló alkotásával. A Gara Arnold címűkével díszített könyv ára 8 korona.

Ütközben. Vessi Margit mint hadi tudósító és mint könnyen mozgó riportert, a ki mindenütt megjelenik, a hol érdekes események vannak készen, sok mindenféle helyen megfordult a háború folyamán; járt a hadi kikötőkben, a honnan a tengeraltjárók indulnak, veszedelmes útjakra, semleges országokban, a melyek mint kis békés szigetek állanak a vér oceánjában, szenvedve a vihártól és folytonosan rettegve, nem csap-e át az ő területükre is, a melyekben a béke szálait szövögetik időnkint, hogy aztán az események minduntalan szétéjjék a gyöngye szövénnyet, járt az erdélyi elpusztított vidékeken s a menekülő oláhok nyomában. Mindez újtáiról érdekes, friss, éles szemmel írt tudósításokat írt, a melyek a magyar háborús zurnalistikánk érdekességei voltak, most pedig, hogy Ütközben címmel kötetben összegyűjtötte őket, együttvéve változatos, kedves és érdekes olvasmányt adnak. Egy szünetelt újságíró munkája ez a könyv, a ki azonban jó író is, jól lát, a látottakról élvezetesen tud beszámolni s világos képet ad mindarról, a mit az olvasóval közölni akar.

A Jó Pajtás. Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, május 26-iki számába Abrányi Emil írt verset. Tábori Kornél Dickens egy bájos elbeszélését fordította le. Benedek Elek folytatja Rókiné komámasszony budapesti kalandjait. Okolicsányi Éva érdekes mesét mond el. Kozma Imre szintén mesél. Jankó-bácsi egy kedves történetkével mulatja a kis olvasókat. Tarka mese, sok szép kép, a réjtények és szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A Jó Pajtás a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 16 korona, fél évre 8 korona, negyed évre 4 korona, egyes szám ára 32 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker., Egyetemutca 4.

A HÁBORÚ NAPJAI.

Május 16. A nyugati harczterén a Kimmel területén ellanyhult a harez s a többi arcvonalon is alábbhagyott a tüzérségi tevékenység. Az Avre nyugati partján, a senechal erdőből nagy erővel előre tört ellenséget a németek visszaverték. Az olasz harczterén a Brenta és a Piave közt több olasz felderítő előretört visszavertünk. A Monte Asolonén és a Monte Perticán ez alkalommal közelharczokra került a sor.

Május 17. A nyugati harczterén a tüzérségi tevékenység csak kevés szakaszon fokozódott. A Scarpetól északra és Beaumont—Hámmelnál a németek erős angol előretöréseket vertek vissza. Az olasz harczterén helyenként élénk tüzérségi harez.

Május 18. A nyugati harczterén a napközben gyenge tüzérségi tevékenység a sötétség beállta előtt jelentékenyen fokozódott. Az olasz harczterén az olaszok felderítő tevékenysége állandóan élénk.

Május 19. A nyugati harczterén a németek Hulluchtól nyugatra visszaverték az angolok támadását. Egyébeként csak felderítő és tüzérvéteknység. Az olasz harczterén repülő és felderítő harczok.

Május 20. A nyugati harczterén a Kimmel területén este és reggel fokozódott a tüzérvéteknység. Az Ancre déli partján az angolok kora reggel jelentékeny erőkkal infézett támadásukkal behatoltak Ville Sur Ancreba, de kísérleteik, hogy messzebbre előrejussanak, meghiúsultak. Molancourt elleni többszörös rohamaik összemoltak. Az olasz harczterén repülő és felderítő harczok.

Május 21. A nyugati harczterén a Kimmel elleni erős ellenséges támadások meghiúsultak. A Kimmel-hegy védői teljes sikert arattak. A Vor-mezeletől és a Dranoertől nyugatra eső területig igen erős tűzharez vezette be a gyalogsági támadásokat, melyek főlöke a Kimmel-hegy és annak nyugati lejtője ellen irányult. A több hullámban előretört francia csapatok rohamát a német tüzelés ereje meghiúsította és visszavonulásra kényszerítette. Az ellenségnek a német töltés-szakaszokba való helyi betöréseit a német ellenőkeisekkel ismét helyreállították. Egy francia zászek maradt Lokertől keletre. A harmadik vonalban készenlétben álló angol hadosztályok alkalmazására nem is került a sor. A Lokerből kiinduló este megismételt támadásokat és részlet-előretöréseket Lokertől északra a németek visszaverték. A többi arcvonalon tüzérségi harczok és helyi gyalogsági harczok. Az olasz harczterén felderítő harczok. Monitól délkeletre a pünkösdi vasárnapi virradó éjjel osztgáink előretörték az ellenséges állásokba.

Május 22. A nyugati harczterén a Kimmel területén tovább tartott a tüzérvéteknység. Este erős ellenséges részlettámadások meghiúsultak. A Lys két oldalán, a La-Bassée-csatománál s Arras és Albert között az ellenséges tüzérség igen tevékeny volt. Az olasz harczterén a hegyi fronton tovább tart a fokozott harci tevékenység. A Col del

Próbadozoz illetve tégely ára 2 korona. — Nagy doboz illetve tégely ára 4 korona.

Mindenütt kapható!

Főelárusítóhely: DIANA KERESKEDELMII RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG Budapest, V., Nádor-utca 6. szám.

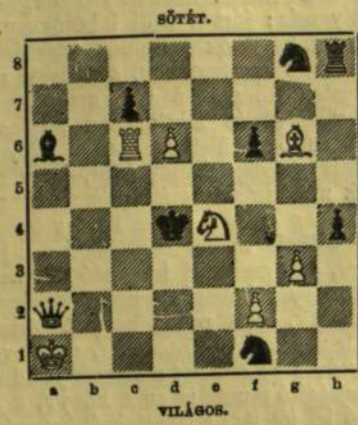
Rossón két ellenséges század benyomult állásunkba, de ellentámadással kiverjük.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Gróf Korniss Károly kamarás, főrendiházi tag, szentbenedeki kastélyában. — Köpeczi Deák Lajos, Maros-Torda vármegye és Maros-Vásárhely szab. kir. város ny. kir. tanfelügyelője, udvari tanácsos, III. oszt. vaskorona rend tulajdonosa, ref. collegiumi gondnok, az Erdélyi ref. egyházkerület igazgató-tanácsosa stb. stb., 69 éves korában, Marosvásárhelyen. — Id. garábi Oláh Gábor, nyug. máv. felügyelő, Pásztón. — Szentkirályszabadjai Szóke Kálmán földbirtokos, 64 éves korában, Pusztakenyvelen. — Dömötör Lajos, németújvári főszolgabíró, 68 éves korában. — Klimes Antal, a közégi és körjegyzők egyesületének egyik vezetőalakja, 58 éves korában, Budapesten. A közégi és körjegyzők országos árvaház-egyesületének központi igazgatója volt, a melyet újjászervezt és anyagilag megalapozott. Melőtt az árvaházegyesület vezetőjét átvette volna, jegyzője volt Tolnanémedi és Hőgyész községnek, a hol sok nemes közégi intézmény fűződik nevéhez. A király érdemei elismerésül a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki. Szerkesztette a jegyzők Árvaházi Közlönyét és a szakirodalom terén is értékes munkásságot fejtett ki. — Bárány Solyom László, főrendiházi tag, 87 éves korában, Nagytetemben. — Hajagos Imre, földmivélségi miniszteriumi osztálytanácsos, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, 58 éves korában, Budapesten. — Ember Géza, Nagyváradi város főispánja, Budapesten. — Diamant Antal, 72 éves korában, Budapesten. — Szógyi Ignác, nyug. vágbesztercei elemi iskolai igazgató, 80 éves korában, Budapesten. — Weisz Lajos építőkiváló, 51 éves korában, Komáromban. — Dr. Ráth Dezső, eperjesi királyi törvényszéki bíró, a ki a hivatalos munkától kimerülten súlyos idegbejött képtel, Eperjesen. — Grünbaum Andor, Grünbaum Armin édesi lakos fia. — Klandi és vadodi Filep Eliz, 89 éves korában, Székelyvájon. — Özv. roglatici és gyóni Zlinszky Elek, szül. dabasi Halász Krisztina 87 éves korában, Budapesten. — Özv. id. Huszka Gyula, szül. zalai Szalysy Emma, 60 éves korában, Czikotán. — Dr. Radvány Manó, dr. Budvány Manó, királyi tanácsos, ügyvéd felesége, Budapesten. — Özv. Kordina Károlyné, Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

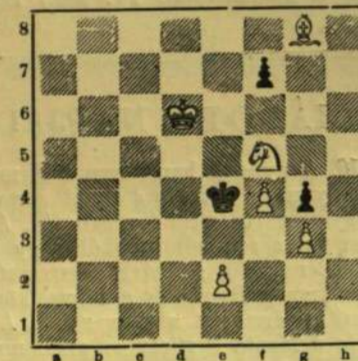
3104. számú feladvány Jónason E.-től, Landskrona.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

Szily Kálmán, a Magyar Tudományos Akadémia főkönyvtárnoka s a Főrendiház tagja, az idén tölti be 80-ik esztendőjét. A magyar sakkozók nesztörán kívül, a Pesti Sakkör alapító tagjai közül ma már csak öten vannak életben; gykori elnökök: gróf Sechenyi Ödön pedig évek óta török földön él. A múlt század ötvenes éveinek végén Szily a bécsi Schachgesellschaftban, gykori játszótársára, Steinitz, a későbbi világmester társaságá-

Szily Kálmán, Budapest.

Matt 3 lépésben.

ban kedvelte meg a nemes játékot. Mint feladványkomponista 1860-ban a Vasárnapi Ujságban mutatkozott be először; ő volt tehát az első magyar problémászerző, ki hazánk első sakkrovatában szerepelt. (Az 1. sz. feladvány tudvalevően Bayer Konrád alkotása volt.) Mint a Pesti Sakk-Kör választmányi tagja, leginkább Cseresnyéssel, a Vasárnapi Ujság sakkrovat vezetőjével, Gulácsyval s egyszerű-más-szor Zadrával, Tarabával váltott parthiet.

Szily tudományosan foglalkozik a sakktilbla matematikai problémáival s e téren a legkiválóbb eredményeket érte el. Különösen az öt és nyolcz vezér problémájának megoldásával szerzett elismerést. Ez irányú kutatásainak eredményét részletesen ismerteti dr. Ahrens: «Mathematische Unterhaltungen und Spiele» című munkája. H. H. I.

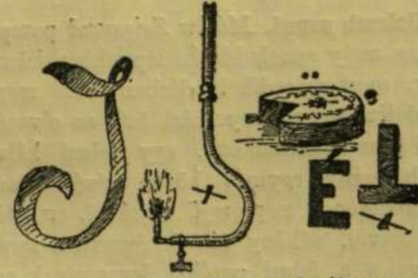
Szerkesztői üzenetek.

Szereltem játéka. Elnyújtott történet, híjjával minden pszichologiai indokolásnak és elbeszélői készségnek.

Élet és halál. Petőfi motívumai és jórészt Petőfi szavai és rímei is, minden eredetiség nélkül.

Oh miért? Sima, ügyes forma, a melyet némi gyakorlatl mindenki elérhet, s a mely nem tudja feloldatni a mondanivaló banalítását.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 16-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Elhallgatom a mi történet, mik szívemmel összetörtél.

Felelős szerkesztő: Zlotsky Pál

Szerkesztőiroda: Budapest, IV., Vármegye-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4

FOGAK

és teljes fogorok szájpadlás nélkül, a gyökerek eltávolítása fölételese

FOG

üsmékek, arany fogkoronák és aranyhíjak, tartós porcelán- és aranyüsmékek. tiz évi jóállással.

FOG

brúza teljes érzéstelenítéssel; hasznavehető, régi fogorok atalakítottak. Vidékekre egy nap alatt kielégítettnek. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB

fogorvos, egyetemi orvosudor, Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest, VII., Erzsébet-körút 44. sz. 1. emelet.

MAGYAR KÖNYVTÁR SZERKESZTI

CONAN DOYLE A PESTI EZÜST FOKOS

ANGOLBÓL FORDÍTOTA KISLÉCHY KÁLMÁN

LAMPEL R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) R. T. kiadása.

Ára 80 fillér.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

MAGYAR KÖNYVTÁR SZERKESZTI

A MÁGOCSI CSIRKÉK IRTA NAGY ENDRE

LAMPEL R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) R. T. kiadása.

Ára 80 fillér.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

NYÁRI és TÉLI ÜZEM BAD NAUHEIM AM TAUNUS Frankfurt a M. mellett.

Nagyarányu gyógyeredmények szivbetegségek, kezdő érelmeszesedés, izom- és izületi bántalmaknál, köszvény-, hátgerincz-, női- és idegbetegségnél. Az új kor minden gyógyítás módjával. (Egészséges erős levegő.) Pompás park és erdei sétányokkal. Kitűnő hangversenyek, színház, golf, krocket.

Szép kellemes üdülıhely.

A legújabb B/145. számú prospektus a következő czímen kérésd: «Geschäftszimmer Kurhaus Bad-Nauheim.»

Perzsaszőnyeg-különlegességek!

Antik ezüst tárgyak, nagy választékban kaphatók ROSENSTINGLNÉL

IV., Deák-tér 4. * Telefon 6-176.

A magyar mágnavilág alakjait mutatja be pompás megelevenítő erővel

SZEMERE GYÖRGY legújabb regényében; címe

KÉT LEÁNY

Két kötet • Ára 10 K.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható minden könyvkereskedésben.

EHRBAR

és minden más előkelőbb mestergépművészet hangorát, pianót legelőcsöbben vehet a szolid kiválószárló általánosan elismert REMÉNYI MIHÁLY cég zongora- és harmonium telepén, Budapest, VII., Király-utca 58. és 60. Régi zongorák, pianók vétele, becserélése, javítása és hangolása.

Megnyitlak a vasárnap! * * * Lehet már zongorát vidékre szállítani.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)

Gyár és VIII. Baross-u. 85. A főváros első és legregőbb csipke-tisztító, vegytisztító és keimfestő gyári intézete.

Fiatalos, üde arczbőrt

varakérel elő 10 nap alatt és eltávolít minden telnthibát, nyomtát, miteszer, pattanás, árgafolt, ránc, orrvörösség, lilacsos, hervadt, pettyhódó bőrt, a Dr. Kayserling-féle szappán-szer. A kura egyszerű, otthon végrehedő, minden fajtának alkalmas. Befelezése után az arczbőr ragyogó szépségben, gyermeki búságban és tisztaságban pompázik. 1 üveg 15.- K. Diszkrét csomagolásban. — Gyár: KIVÁRTYON & Co. — Szállítási hely: GROSS ANTAL Budapest, VIII., József-körút 22. (Főemlék 1.)

Hajnővesztő, amilyen még nem létezett. Rövid idő alatt dus haját növeszt és megakadályozza a hajhullást, megóvja a bőrt az ősztől, egy hónap alatt fényes eredmény. Ára 10 és 15 K. BOTÁRT. REGINA Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em. Hlatszerekekben nagy választék.

ÓRÁK kiváló pontossággal szabályozva 10 évi jóállás mellett. ÉKSZEREK divatos és kelés kivitelben. EVŐESZKÖZÖK csészé és alacsonyaból. EZÜSTNEMŰEK és DISZTÁRGYAK szigorúan szabott jutányos árakon készpénz és előnyös részletfizetéssel felvételek mellett beszerezhető.

BRAUSWETTER JÁNOS CHRONOMETER és MŰÓRÁSNÁL Alapítotott Számos ki- 1847-ben. SZEGED. * tüntetés. Több ezer államért levél. Legújabb díszes nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Alapítva 1810-ben. Haltenberger Béla Kassa ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás. A GYÁR TELJES ÜZEMBEN VAN. Gyászcszében ruhafestés fektőre és egyenruhák tisztítása soronkívül.

ISMERETEK TÁRA

Szerkesztik ENDREI ÁKOS és MÁRTON JENŐ

Az Ismeretek Tára az iskolai ismereteknek rövid, de alapos magyarázata. — Eddig megjelent:

- 1. Szemkő Aladár. Magyar nyelvtan helyesírási szótárral - - - - - K 1.40
2. T. Badinyi Sándor. Magyarország oknyomozó története. Áttekintő összefoglalásokkal, érettségi és tankepesítő vizsgálatra készülőeknek - - - - - K 1.80
3. Soltys Kornél. Latin nyelvtan gyakorlatokkal és két színes táblázzattal - - - - - K 1.80
4. Lenkei Ferenc. Algebra - - - - - K 2.-
5. Ujj Gyula. Természettan. I. kötet: Mechanika. Akusztika - - - - - K 2.80
6. Ujj Gyula. Természettan. II. kötet: Fénytan. Hótan. Mágnesség. Elektromosság. Kozmografia - - - - - K 2.80
7. Márton Jenő. Német nyelvtan olvasmányokkal és gyakorlatokkal - - - - - K 2.-
8. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. I. rész: Kisfaludy Károly fellépéig - - - - - K 2.-
9. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. II. rész: Kisfaludy Károly fellépétől a legújabb korig - - - - - K 2.-
10. Soltys Kornél. Latin mondattan T. Livius, Corn. Nepos, J. Caesar és Phaedrus műveiből vett olvasmányokkal kapcsolatban - - - - - K 2.-
11. Lenkei Ferenc. Geometria I. rész: Planimetria és trigonometria - - - - - K 2.-
12. Lenkei Ferenc. Geometria II. rész: Stereometria és analitika - - - - - 2.-
13-14. Sajtó alatt.
15. Fehér Jenő. A tavaszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdek számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.60
16. Tauber N. Nándor. Rövid kereskedelmi levelező a megfelelő német szólásmódokkal - - - - - K 2.80
17. Fehér Jenő. Az őszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdek számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.20

A LAMPEL R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. kiadása.

Kaphatók minden könyvkereskedésben.

Gyermekeknek

legbiztosabb szer váltólás, hidrogén és számköbögés ellen a magyar orvosok által 40 arannyal jutalmazott

Rozsnyay világhírű

Chinin-csukorkája

Chinin-csokoládéja

Nem keserű és így gyermekek szívesen veszik. Milliárdnyi nagy eredménnyel kitértetve és törvénytelen védve. A valódi készítmény csomagoló-papírján Rozsnyay M. névvalírása látható. 1 doboz ára 12 fill. 25 doboz egy dobozban 8 korona.

Kapható minden gyógyszerárban. — Készíti a feltaláló: **Rozsnyay Mátyás gyógyszerész.** Aradon, Szabadság-tér 8. szám.

2-ik kiadásban jelent meg:

KÓBOR TAMÁS BUDAPEST

című regénye

Budapest társadalmának hatalmas realizmussal megrajzolt keresztmetszeti képe

Ára 8 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható minden könyvkereskedésben.

*****

Viszketegséget, sömört, rüht,

leggyorsabban elmulasztja a Dr. Flesch-féle eredeti törvényesen védett

„Skaboform”-kenőcs.

Nem piszkít, teljesen szagtalan.
Próbátégely 2.30 korona kis tégely 4 korona családi tégely 11 K. — Budapesti főraktár: Török gyógyszerárban, VI. Király-utca 12.
Vidékre megrendelési czím: **Dr. FLESCHE E. „Korona” gyógyszerára, Győr.** «Skaboform» névjegyre ügyeljünk.

*****

A MAGYAR KÖNYVTÁR

Szerkeszti **RADÓ ANTAL**

új füzet:

894. szám

RIEDL FRIGYES

ARANY LELKI ÉLETE.

Arany idegéletébe igyekszik bepillantani és egyúttal felfejti a nagy költő nézetét a háborúról.

Ára 40 fillér. — Kapható minden könyvkereskedésben.

Vadászsportot űzők

akár itthon, akár a fronton vannak — figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”

KÉPES VADÁSZUJSÁG-ot

Állandó melléklete

„A vadászeb”

című ebtenyésztési szaklap.

Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.

Szerkeszti: lovag **KERPELY BÉLA.**

Előfizetési ár mindkét lapra:

egész évre 20 K és 4 K háborús pótdíj összesen 24 K
fél * 10 * 2 * 12 *
negyed * 5 * 1 * 6 *

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.
(Franklin-Társulat.)

Pénzét vissza-fizetem, ha

tyukszem-szemölcs, bőrkenőanyagok a Hia-balsam három nap alatti fájdalom nélküli gyógyítására ki nem térve. Ezenkívül mégis hála- és köszönetnyilvánítások. Ára jóval a levélrel 2.40 K üvegenként, 3 üveg 5.50 K és 6 üveg 8.50 K. **KEMÉNY, Kassa I. Postaútk. 12/123**

HIRDETÉSEK

- felvételnek a kiadó.
- hivatalban **BUDAPEST,**
- **Egyetem-u. 4.**

KULTURA ÉS TUDOMÁNY

új kötete:

VILÁGPOLITIKA

A világtörténet legújabb fejezete

(1871—1914)

Irtá

BALANYI GYÖRGY dr.

kegyesrendi tanár

Főbb fejezetei: A hármasszövetség előzményei. A hármasszövetség kora. Bekerítő politika. Utolsó erőpróbák.

Ára kötve 6 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA. * KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSben.

OLCSÓ KÖNYVTÁR

Alapította Szerkeszti **GYULAI PÁL HEINRICH GUSZTÁV**

Egy-egy szám ára 30 fillér.

Új füzet:

1884—1887. szám

TURGENJEV

ASZJA

Orosz eredetiből fordította

TRÓCSÁNYI ZOLTÁN.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA. KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSben.

VASÁRNAPI UJSÁG

22. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.**

BUDAPEST, JUNIUS HÓ 2.

Szerkesztési iroda: IV. Vármege-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is eszandandó.

A MAGYAR GAZDÁK KIHALLGATÁSRA MENNEK Ö FELSÉGÉHEZ A BUDAI KIRÁLYI VÁRBA.